બોલે સો અભય—સનાતન ધર્મ કી જય.



ભારત માતકી જય.

શેઠ-શેઠાણી

સીર

ફુલોંકી બર્ષા

પ્રકાશક

બાવા રામ રટો,

મેનેજર વ પ્રોપ્રાઇટર
પબ્લીક ગંગાલંગર ઋષીકેશ રોડ. હરીદ્વાર,
સાંવલદાસ ચંદીરામ મેહબુબાની કે
નાનક દરબાર ખોડી ગાર્ડન કરાંચી.

Written & Published by

BAWA RAM RATO,

Managing Proprietor
Public Ganga Langer Rishikesh Rd. Haridwar
Sanvaldas Chandiram Mehbubani's
Nanik Darbar Khodi Garden.
KARACHI.

આવૃત્તિ પહેલી. } દો આને ધર્માર્થ ફંડ. { ઇસ્વી ૧૯૨૫.

ડાયમન્ડ પ્રેસમેં ભાનશંકર આણંદજી ત્રિવેદીને છપા,
કેમ્પબેલ સ્ટ્રીટ, બંદર રોડ, કરાચી.

પ્રભુ પ્રાર્થનપે ગઝલ.

તુ ધન કરતારે અવીનાશી, તેરી લીલા ન્યારી હય;
તુંહી ગોપાલ મધુસુદન, દયાલુ ન્યાયકારી હય. ૧
જહાંકી તાકતે જીવની, સભી મોજુદ તેરેમેં;
નહીં એસી સુની દેખી, જુદા તુમસે બીહારી હય. ૨
તુમ્હારે હાથમેં પકડી હય, કુંજી સબ કલાવાલી;
બીગાડી બાદ સુધારી હય, સુધારી બાદ બીગાડી હય.
હજારો સેંકડો લાખો, કીયે સામાન દુનીયામેં;
દયા કરકી તુમ્હારીસે, ખડી પૃથ્વી યે સારી હય.
અગર હો ચાંદ તુમ ઠાકર, તો મેં ચકોર હું તુમ્હરા;
દીખાવો ચાંદની અપની, ભાગ ગીરેહા ગુબારી હય. ૫
અગર હો કમલ ગીરધારી, તો મેં ભવરા દિવાના હું;
પીલાવો પ્રેમરસ મુજકો, લગી અબ પ્યાસ ભારી હય. ૬
લગાઓ આકે ચરનોંમેં, કીયા હય પાર બેડેકો;
સભી હો પાર મીલ બેડે, યહિ કીસ્તી હમારી હય. ૭
સંભાલો તો સંભાલો અબ, નહીં ફીર કબ સંભાલોગે;
ગઇ રઘબર ગઇ રઘબર, સુનો અરજી હમારી હય. ૮
ગૌ-બેટીકી ચીખોપર, સુનો ફરિઆદ અન્નદાતા;
બડે ખુદેકો નયનોસે, પડી દેખે દુલારી હય. ૯
બડે કયું પાપ ભારતપે, હુઆ કયું હાલ યે એસા;
પડી ગફલતમેં કયું સોતી, સકલ ભારત હમારી હય. ૧૦
તુહિ અવ્વલ, તુહિ આખર, તુહિ જાહીર તુહિ બાતન;
જહાંકા કસ સીનેમેપે, બડા બાંકા બેલાડી હય. ૧૧
નહીં તાકત જરા મુજકો, કરૂં વર્ણન મેં ગુન તેરે;
લગન તેરીમેં જો ગુજરે, વાહવાહ સુંદર દીહાડી હય. ૧૨
તમન્ના હે મેરે સતગુરુ, જો તેરે રાગ ગુન ગાઉં;
ગઇ એસે ગુજર મેરી, આયા આગા અગાડી હય. ૧૩

હે પ્રભુ. હે સર્વશકિતમાન, હે ગુરૂ મહારાજ, હે દરિયાલાલ, હે વર્ણ-દેવ. હર હિન્દુ જાતી સિન્ધનીવાસીપર તું અપની કૃપાકર જો યે અપને કરમ ધરમ ઓર દાનકી સોધિ રીતિ કો જાનને માનનેવાલે બને. હે પ્રભુ! લાયક પુત્રોંમેં જેસે નાલાયક પુત્રકા પીતાકો સબસે જ્યાદા ખયાલ બના રહેતા હય વયસેહિ તુજે ભુલકર ધનદોલતકે ભરોસેપે પાર ઊતરનેવાલોંકા બેડા પાર કર. જો યે ભુલ રહી અપને સનાતન ધર્મકી પ્રિતીકો છોડકર અનમત મતાંતરોપર હરગીજ ધ્યાન કરનેકી ચાહના ન કરે!! હે હરી ઇનકુ જલ્દી અપના ભગત બનાવ ઓર [illegible] હાથસ પરમાર્થકા ભલા કર. શાન્તિ! શાન્તિ!! શાન્તિ!!!

શેઠ–શેઠાણી

અથવા

સત્યપ્રકાશ કીસ્તીની સત્ય સફર.

"ખોટું સાચું કરીને ધન કમાવા ધંધો કરો." કહે છે કે એક નકલી મહાત્માએ એક દેશમાં ઉપરના શબ્દોના પોકારે કરીને આખા દેશને એટલે કે રાજા, પ્રજા, અમીર, ગરીબ વગેરેને એટલા નાસ્તિક તથા ધર્મ–કર્મ રહિત કરી; તે દેશને એવો તો બેહુદો બનાવી દીધો કે જયાં ધર્મ ધ્યાનનું નામ નિશાનજ ન રહેવા દીધું. તે દેશના લોકો ફક્ત પૈસો પેદા કરવો, અને પ્રજા ઉત્પતી કરવા સિવાયની પોતાની બધી ફરજો ભુલી ગયા.

એક સમયે તે દેશનો એક નગર શેઠ–શેઠાણી રસોયાને સાથે લઇ જંગલમાં શીકાર કરવા ગયા. ત્યાં શિકાર ન મળવાથી તથા મળતા શિકાર હાથમાંથી છટકી જતા હોવાથી શેઠની બ્રાન્ડી (દારૂ) નો નશો ઉતરી ગયો. અને નિરાશ થઇ ત્યાં નજદીકમાં આવેલા દરિયા કિનારે જઇ પહોંચ્યા, તો તેમણે ત્યાં શું જોયું ! એક વહાણમાં એક બુઢો ખલાસી નિંદ્રા દેવીની આરાધના કરી રહ્યો હતો. શેઠે જતાજ તેને જગાડયો અને પુછ્યું કે તું કોણ છે ? તેણે જવાબ દીધો કે હું આ સત્યપ્રકાશ નામના વહાણનો સત્યવ્રત નાવીક છું.

શેઠ—અમને જલદી પેલે કીનારે ઉતારો અને જોઇએ તે ધન લ્યો.

સત્યવ્રત—શેઠ ! હું ધનનો લોભી નથી. ફક્ત આ સત્યપ્રકાશ વહાણનો સેવક છું હું હલેસાં કે બીજી કોઇ વહાણ ચલાવવાની સામગ્રી રાખતો નથી સત્યપ્રકાશમાં બેસનારાઓ સૌ સત્યને આધારે પાર ઉતરે છે તમે પણ અંદર બેસો અને પોતાની જીંદગીના બનાવોની સત્યકથા કહી જલદી પેલે પાર પહોંચો.

આટલું સાંભળતાં શેઠ શેઠાણી તથા રસોયો વહાણમાં ચઢી બેઠા પછી શેઠે તે નાવીકને કહ્યું કે મેં સત્યનું ધ્યાન ધર્યું છે માટે હવે વહાણ ચાલવું જોઇએ. એટલે નાવીક બોલ્યો કે જો તમે તમારી જીંદગીની સત્ય કર્મ કથા કહી હોત તો શું વહાણ આમ ઉભું રહેત ? શેઠ કહે કે ત્યારે શું મારી જીંદગીની સર્વ ગુપ્ત વાતો શું તમારા સમક્ષ કરવી પડશે ? નાવીક બોલ્યો હા, સર્વ કથા કહેવી પડશે. અને તે પણ સર્વ સમક્ષ ! ત્યારે શેઠ ગુસ્સામાં બોલ્યા કે હું મારી કર્મકથા કહી પાર ઉતરવા નથી ચહાતો. એમ કહી જેવા શેઠ ઉભા થવા જાય છે તો પોતાના સર્વે અવયવ વહાણ સાથે ચોટી ગયેલા જણાયા અને શેઠ પોતાની ઉમેદમાં નાસીપાસ થયા ત્યાં સત્યવ્રત બોલ્યો એમ તમારાથી નાશી શકાશે નહિ. જો તમારે પેલે કીનારે જવાનો વિચાર ન હોય તો પણ તમારી પોતાની કર્મકથા કહ્યા શીવાય ત્યાંથી ઉઠાશે નહીં. આટલું સાંભળતાંજ નગરશેઠના હોંસકોશ ઉડી ગયા અને વિચારોમાં લીન થયા તો પોતા-

જીંદગીમાં આજ દિવસ સુધી કરેલાં પાપ કર્મોનો તાદ્રશ્ય ચિતાર તેમની આંખ સામે ઉભો રીતે ખડો થયો, એટલે શેઠનું શરીર થરથરાટથી કંપવા લાગ્યું અને તત્કાળ એ બેભાન થઇ પડયા પછી જ્યારે તેમને શુદ્ધિમાં લાવવામાં આવ્યા ત્યારે શેઠ બોલ્યા કે હે સત્યજ્ઞન નાવીક! નકલી સાધુના ખોટા ઉપદેશે મને ભ્રષ્ટ કર્યો છે, અને આ લોક તથા પરલોકથી બરબાદ કર્યો છે, તેથીજ મારા આવા હાલ થયા છે. તેજ ઉપદેશે મારા દેશવાસીઓનું નખ્ખોદ કાઢયું છે તેઓના પણ મારા જેવાજ હાલ છે. અફસોસ! હું રાજધાનીમાં પેદા થયેલો ગાદી તકીએ બેઠેલો માણસોની નજરે એક નગરશેઠ દેખાતો હતો પણ હું તે પદવીની એક પણ ફરજ બજાવી શકયો નથી!! નહોતો મારી કલમમાં ઇન્સાફ! નહિ તો તે પેદા કરનાર પ્રભુનું ધ્યાન ધર્યું! એવા ગેરઇન્સાફની પાપી ચક્રી ફેરવી છે અને તેજ ભયંકર ચક્રથી મેં મારા દેશના ઇન્સાફ, સત્યતા, તથા ધર્મની મુળનું છેદન કરી નાખ્યું છે! હાય, અફસોસ!! બલાસી મારી જીંદગી શરાબના પીઠામાં તથા રંડીના રંગરાગમાં વ્યતિત થઇ છે. આ દેશમાં જન્મતી વખતે પ્રભુથી જે શરતો કરી હતી તે શરતોના પાલન કરવાનો ખ્યાલ મેં સ્વપ્નામા પણ કર્યો નથી. અમારા દેશમા કોઇ વેદપાઠી, કર્મકાંડી બ્રાહ્મણ કે ખરા દેશઉપદેશક વિદ્વાન, સાધુ વગેરેનું પાલન ન થતાં કોઇ નજરે આવતો નથી. અને જે છે તે પોતાના સ્વાર્થમા અંધ થયેલા છે. દીકરીના દોકડા લેવાય છે. ગૌહત્યા થાય છે, અને જે જીવતી ગાયો છે તે કાગળ કચરો અને શેરીમાં પડેલા નર્કથી પોતાનું પેટ ભરે છે, અમારા દેશમાં કોઇ ગાયને રસી બાંધી ઘરને આંગણે ઘાસ ચારો નીરતું નથી. તોપણ તે બીચારી જગતજનની સાંજે દુધ દેવા આવે છે જેનું દુધ નીચોવી લઇ તેની પીઠપર હાથ ફેરવીને બજારમાં રખડતી મુકી દોએ છે. તેમ તે બીચારી મુંગે મોઢે સહન કરે છે. જ્યારે ગાયને ઢકમાં પુરી દેવામા આવે છે ત્યારે તેના માલીકો મોટા શેઠ સાહુકારોના નામ દંડ ઓછો પડે તેવી લાલચે આપે છે વિધવાઓ હાય કકળાટ કરતી ગેતી દેશ રીવાજ બાંધનારાઓને શ્રાપ આપે છે. બાળલગ્ન બંધ થતા નથી અને પુર્નલગ્નનો રીવાજ ચાલુ કરી વધતો જતો વ્યભીચાર અટકાવતા નથી. પરમાર્થીક પરઉપકારીક સાધુઓને દાદ નહિ મળતાં રઝળી રખડી ટાંટીઆ ઘસી નિરાશ થઇ શ્રાપ દઇ ચાલ્યા જાય છે અને મારા આશરાથી નાટક—સીનેમાવાળાઓ ટુંક વખતમાં હજારો રૂપીઆ કમાઇ મને ધન્યવાદ આપતા જાય છે. મારા નગરમા લુચ્ચા, ચોર, ઠગ, રાંડ, ભડવા, જુગારી શરાબી વગેરે મજા કરે છે, ત્યાંના કોઇપણ માણસ જાણતા નથી કે અમે કોણ અને અમારો ધર્મ શું? કયાંથી આવ્યા કયા જવાના છીએ આવા નાસ્તિકપણાનું શું ફળ આવશે. આવી બધી હકીકતો કહું તો તેનું એક મોટું પુસ્તક ભરાય તેવડી છે. મારા બાપ દાદાઓ તો ધર્મના કન્ટ્રાકટર અને સ્વર્ગ મેળવવાને હકદાર હતા. જ્યારે મને સ્વર્ગનું સ્વપ્નું પણ આવવું દુર્લભ છે, ખરેખર હુ નર્કનો અધિકારી છુ આવી મારી દુષ્ટ કર્મકથા કહેતા શરમને લીધે એમ થાય છે કે જમીનમા સમાઇ જાઉં કે દરીયામાં કુદી પડી જીવનનો અંત લાવું કે ઘરબાર છોડીને સન્યાસી થઇ જાઉં! શું કરૂં? તેની મને સમજ પડતી નથી.

સત્યપ્રકાશ—ખબરદાર! આપઘાત કરવાનો ઇરાદો કર્યો છે તો. સાધુ બની શું દાતા મટી યાચક થવા માંગો છો? તેમ કરતાં શું તમને પેટ મુકી દેશે? તમારા સાધુ થવાથી શું શહેરમાં આટો સસ્તો થવાનો હતો?

નગરશેઠ—ત્યારે ક્યાં જાઉં અને શું કરૂં ? એવા કયા મહાત્માને શરણે જાઉં કે જેથી મારૂં અને મારા દેશબાંધવાનું કલ્યાણ થાય.

સત્યવ્રત—સત્યપંથે ચલો, દાન કરો, ધર્મ-કર્મમાં પ્રવૃત્ત થાઓ જેથી તમારૂં કલ્યાણ થશે અને આ લોક તથા પરલોકમાં તમારો જય થશે.

આ પ્રમાણે શેઠનો ખરા અંતઃકરણનો પસ્તાવો શરૂ થયો ત્યારથી તે સત્યપ્રકાશ કીસ્તી આપોઆપ કોઇપણ જાતની ચલાવવાની ક્રિયા કરવા વગર ચાલવા લાગી અને દરિ-યામાં કેટલેક આઘે જવા બાદ એકાએક સ્તંભી ગઇ એટલે શેઠ બોલ્યા કે સત્યવ્રત કીસ્તી કેમ ઉભી રહી ગઇ ? એટલે સત્યવ્રતે કહ્યું કે હવે શેઠાણીની કથા કહેવાની વારી આવી છે એટલે શેઠે શેઠાણી તરફ નજર કરી

શેઠાણી—(હાથ જોડી મોઢું ન્હીલું કરી શેઠ તરફ) હે નાથ ! મને બીલકુલ સાચું બોલવાનું કહેશોજ નહિ ! અને હું સાચી કથા કહી દરિયાપાર ઉતરવા ચાહતીજ નથી કારણ મારી વર્તણુક તથા મારી ચાલચલગતનું ખરૂં વર્ણન મારે મોઢેથી કહેતાં મને બહુજ શરમ આવે છે.

શેઠ—કેમ ! એવો ડર રાખવાનું કંઇ કારણ ? હું તારી પાસે બેઠો છું (શેઠાણી શેઠનો શિકારી પોશાક તથા હથિયાર જોઇ કાંપવા લાગી) શું તને આ હથિયારોની બ્હીક લાગે છે ?

શેઠાણી—ડર તમારી તલવારથી ! શરમ મારા પાપોથી ! અને હૃદય પશ્ચાતાપથી ફાટી જાય છે ! ! હુ હાથ જોડીને તમારા પાસેથી માગી લઉં છું કે મને એમજ કતલ કરી નાખો. પરંતુ સત્યકથા કહેવાની ફરજ ન પાડો. મને ખાત્રી છે કે સત્યકથા કહેતાં ચોકસજ તમારા હાથથી મારૂં મોત છે. અગર જો મને પ્રાણદાન દેવામાં આવે તો સત્યકથા કહું.

શેઠ—શાંત થાઓ. તમારી ગમે તેવી કથા હશે તો પણ હું તમને સજા કરવાનો નથી. તમારો ગમે તેવો કસુર હશે તો પણ તે માફ છે.

શેઠાણી—પ્રભુ ! સાંભળો ! ! હું ગરીબ ઘરમાં પેદા થયેલી મારા માતા પિતાની એકની એક સ્વરૂપવતી કન્યા હતી. નાનપણથી લાડમાં ઉછરેલી જેથી મારો સ્વભાવ હઠીલો અને ઝેરીલો હતો સાથે ખાવા પીવા અને પહેરવા ઓઢવાનો પણ મને બહુ શોખ હતો. હું નવ વરસની થઇ દુનિયામાં સારાસાર સમજવા લાગી ત્યારે મારા પિતાનો સ્વર્ગવાસ થયો. અમે મા દીકરી નીરાધાર થયા. રાંડવા બાદ મારી માતા થોડોક વખત સદાચરણથી રહી પણ પછી બે ચાર પાડોશમાં રહેતી ખરાબ સ્ત્રીઓની સોબતમાં અમને કોઇ પુછનાર ન હોવાથી તથા આવક બંધ થતાં પૈસે ટકે દુખી થવાથી પહેલે મારી માતા દુરાચરણના પ્રથમ પગથીએ ચઢી ! ત્યારે મારી ઉમર બાર તેર વર્ષની હતી. હું જોબન બાગમાં પ્રથમ પગ મુકતી હતી જ્યારે હું નિશાળમાં જતી ત્યારે મારી ગેરહાજરીમાં મારી માતા દેવ દર્શન કે કોઇ ચીજ બજારમાં ખરીદવાને બહાને કુટણીઓના ઘરમાં ભરાઇ બેઠેલા પોતાના નવા યારોથી ક્રિડા કરતી ! જ્યારે હું જુવાનીમાં જતી હતી તે મારી માતા જાણતી વિષયમાં મસ્ત બનેલીએ મારી દરકાર ન કરી. હું ખુબસુરત તથા નવજવાનીમાં કુમારી અવસ્થામાં નીશાળે જતી છક્કી જવાનોની નજરે પડતાં કોઇ સીટી, કે સા

થંડી મારૂં ધ્યાન ખેંચાય એવા ઇશારાથી વગાડતા. એમ કરતાં હું એક ઇશ્કી જવાનનો શિકાર થઇ ! મને પણ કોઇ પુછનાર ન હોવાથી તથા મારી માતાના દુરાચરણોની અસર મારા ઉપર થયેલી હોવાથી પાપકર્મ કરતાં જરા પણ ન અચકી ! યાદ રાખો કે માબાપના બુરા આચરણો ની ખોટી અસર તેના બાળકોપર થાય છે અને અંતે તેઓ પણ તેજ દુરાચરણમાં પ્રવૃત થઇ દુખી થાય છે. મારી માતા જ્યાં ખરાબ સંસ્કારની હતી અને તેની અસર મારાપર પુરેપુરી થયેલી હોવાથી મારામાં સદગુણ હોયજ ક્યાંથી ! તે અરસામાં મારી માતાને તેના કોઇ દારૂડીઆ યારથી કજીઓ થતાં એકાએક તે શહેર છોડવું પડ્યું અને આ ગામમાં આવતાં તમે મારી ચહેરાની કાન્તી જોઇ મોહી પડ્યા અને મારી માના હાથમાં દસ હજાર રૂપીઆની નોટો આવતાં મને તમારા હાથમાં સોંપી ચાલી ગઇ. તમારે ત્યાં આવી મેં પતિવ્રત પાળવા સંકલ્પ કર્યો. પણ ત્યાં તો થોડોક વખત પછી તમે પોતેજ હમેશ રાતના રંડીમાં બહાર ઉડાવા જતા અને કોઇક વખત તો મોઢું સુદ્ધાં પણ ન બતાવતા. નોકર મારફત મેં તમારી હીલચાલની બાતમી મેળવી. તમારો પરસ્ત્રીસમાગમ સાંભળી ક્રોધથી નેત્ર લાલચોળ કરી ઇર્ષામાં બળતી તે ખબર આપનાર નોકરના હાથમાં જઇ પડી પછી શું થયુ ? તમો તો રાત દિવસ દારૂના પીઠામાં અને વેશ્યાના રંગ રાગમાં ગુલતતાન હતા ત્યારે તેજ તમારા ભામટા નોકરો મારી મરજી માફક રાત દિવસ શયનમંદિરમાં મારાથી સુખચેન ભોગવતા. તેની નીશાનીમાં પેદા થએલા એ કુમારો તમારા નહિ પણ આપણા ગુલામ—નોકરોના વિર્યની ઉત્પતી છે ! ! યાદ રાખજો કે જે કોઇ માણસ પરસ્ત્રીગમનની જ્યાં ઇચ્છા માત્ર કરે, તે પહેલાં તેની સ્ત્રીને પરપુરૂષપર પ્રેમ પેદા થાય છે ! ! મેં પ્રતિવ્રત કે પતિ ચરણ સેવા કે તેને સુખ આપવવા કઇજ કોશીષ કરી નથી. અને તેથી હું રૈ રૈ નર્કની અધિકારી છું. હે ! હિન્દની પવિત્ર પ્રેમદાઓ ! પતિ સેવા અને શિયળનું સંરક્ષણ કરો ! તે તમને આલોકમા સંસારસુખનો દીવ્ય સ્વાદ ચખાડી પરલોકમા પરમાત્માના પરમ પદને મેળવી આપશે. અને હે હિન્દના હિરાઓ ! તમે પણ પરસ્ત્રીપર નજર કરતા વિચારજો કે ઘરમાં તમારી ગૃહીણી કોઇ બીજાના ખ્યાલ ન કરે ! અને તેમ થતાં વર્ણશંકર પ્રજાની ઉત્પતી થાય છે, તે વર્ણશકર પ્રજા આ આપણા ભારત દેશની અધોગતિનું મુળ છે ! અને તેથીજ ઓ વિષયાંધો !! તમેજ દેશદ્રોહી અને રૈ રૈ નર્કના અધિકારી છો !!

જેમ ઓચિંતો તોપનો ગોળો શેઠપર પડ્યો હોય તેમ શેઠ તો શરમ ને ગુસ્સાના અગ્નિમાં બળી જવા લાગ્યા, અને પોતાના કુમાર્ગે ચઢવાથી, શેઠાણીને વ્યભીચાર કરવા ફરજ પડી અને તેથી નીચ ખસલતના ગુલામોના વિર્યથી પોતાને બે પુત્રો ઉત્પન્ન થયા એ વાતથી શેઠનું બદન ઢીલું પડી જઇ ચહેરો કાળો શાહી જેવો થઇ ગયો. સત્યપ્રકાશે આ વાતની શરૂઆત થતાં સડસડાટ પાણી કાપવુ શરૂ કર્યું હતું અને દરિયાના મધ્ય ભાગ આવતાં પાછું ઉભુ રહ્યું. તે જોઇ શેઠે સત્યવ્રતને કહ્યું કે હવે વહાણ ન ચાલવાનું કારણ ? સત્યવ્રતે જવાબ દીધો કે વે રસોયાનો વારો આવ્યો છે. એટલે શેઠે રસોયા તરફ જોયું કે રસોયો ગભરાણો ને હાથ જોડીને પ્રાર્થના કરતો તે બોલ્યો કેઃ—હે અન્નદાતા ! મારાથી કદાપી સાચું ી શકવાનું નથી. ભલે વહાણ ચાલે યા ન ચાલે. મારૂ કામ ફક્ત રસોઇ કરવાનું છે કે પોતાની ગુપ્ત વાર્તા જાહેર કરવાનું ?

શેઠ—ભલા માણસ ! ત્યારે શું તું અમને મધ્ય દરિયે વહાણમાં બેઠા રાખીશ.

રસોઇયો—(આસ્તેથી) હશે તો તમે તેમજ કહેવા લાયક.

શેઠ—પણ જરા મહેરબાની કરીને વધારે આગળ જવા દે.

રસોઇયો—એટલે શું તેમ કરીને તમારા હાથથી તમારી તબીયતનો ભોગ બનું?

શેઠ—શું તું સમજી શકતો નથી કે શેઠાણીના આવા કસુર છતાં તેનું મેં શું કર્યું ?

રસોઇયો—ગમે તેમ તો પણ તમે પતિ પતિ એટલે એક અંગ અને હું તો સેવક છું.

શેઠ—તું પણ ધર્માત્મા બની જા. અને સત્ય કર્મ કથા કહે.

રસોઇયો—શેઠ સાહેબ તમારી અને મારી સરખામણી થઇ શકે ખરી કે? છતાં પણ તમારા આગ્રહને વશ થઇ કહું છું તે ધ્યાન દઇ સાંભળો. મે તમોને ભાત ભાતની રસોઇ કરી ખવરાવી છે, સારા મેળાવડામાં પણ રસોઇના કામમાં હું તમારા માનને પાત્ર થઇ ઇનામો મેળવી શક્યો છું છતા પણ લોભ બુરી ચીજ છે તે લોભને વશ થઇ બજારમાં અનાજ તથા શાક ભાજી વગેરે તદન સડેલાં જીવાતવાળા સસ્તે ભાવે લઇ આવતો અને ભંડારમાં ભરતો. તેમા જીવજંતુ દોડતા, ઉંદર મુવેલા કે બિલ્લીના શિકાર થઇ પડેલા હોય તેવું ભ્રષ્ટ અન્ન તમોને ખવરાવતો અને બજારમાં ચીજ ખરીદવાના પઇસા કમીશન સાથે વસુલ કરતો ઘી પણ હલકું બનાવટી વાપરી ખુબ પઇસા મેળવતો અને તે પઇસા રાતના રાંડોના રંગરાગમાં તથા ચરસ ગાંજા, ભાંગ, અફીણ, વગેરે ઉડાવી મોડી રાતના પાછો ઘેર ફરતો રાતના ઉજાગરાથી સવારે મોડો ઉઠતો અને નાહ્યાં ધોયાં વિના! રસોઇનું મોડું થતા તમારા ગુસ્સાના ભોગ ન બનું માટે રાતના નાપાક થએલો છતા પણ તેવીજ હાલતમાં તમને રસોઇ કરી ખવરાવતો!!

શેઠ—શિવ! શિવ! આવું તેવું અન્ન અમારા પેટમાં જતાં મારી અને શેઠાણીની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થઇ આ અમારા દુરાચરણોનું મુળ તુંજ છો!

રસોઇયો—હા, અન્નદાતા ખરૂં છે. મારા પાપો માટે મને અત્યંત પશ્ચાતાપ થાય છે. તેથીજ મારા જેવા નોકરીઆત વર્ગને કહું છું કે તમારા શેઠની નોકરી નિમકહલાલીથી કરજો, જે હકનો તમને પગાર મળે તેમા સંતોષ માનજો. મારા જેમ શેઠનો માલ ખરીદ કરવા જતાં કમીશન ખાવાની કે શેઠના માલ ઉચાપત કરવાની દાનત ન કરશો. તે હરામનો પૈસો તમને ઉંધે રસ્તે દોરશે, પકડાઇ જવાની બિકથી તમારૂં અંતઃકરણ તમને ડંખ્યા કરશે તેથી નિદ્રા દેવી તમારાપર અવકૃપા કરશે એટલે શરીરની નાતંદુરસ્તી થતા તમારા હરામના પેદા કરેલા પૈસા ડાકટરોના બીલમા વેશ્યાના વિલાસમા, લોટરીઓની ટીકીટમાં કે દારૂના પીઠામાં બરબાદ થવા સાથે, બ્યાજમાં તમારા બાપદાદાની આબરૂપર પાણી ફેરવશે! તમારી શરીર સંપતિ નબળી પડશે. ઓ ઘોળા ઢબ્બુ (રૂપૈઆ) માં લુબ્ધ થયેલા ઢબ્બુચંદો! કંઇક સમજો!! આવી રીતે હરામના ઢીંગલા મેળવવાના વિચારને પણ ઠોકરે મારો! નિમકહલાલીથી નોકરી કરો કે જેના બદલો તમને તેજ શેઠ આપી તમારી કદર કરશે અગર કર્મસંયોગે જો તેમ ન થયુ તો તે શેઠોનો શેઠ પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા અવશ્ય કદર કરશે. "મનુષ્ય યત્ન ઇશ્વર કૃપા" મહેનતથી સ્વર્ગ પણ મેળવી શકાય છે તો આ દુનિયાની એવી કઇ ચીજ છે જે તમે ઉદ્યોગ કરવાથી ન મેળવી શકો!

રસોયાની કથા ખલાસ થતાં પાછું વહાણુ ઉભું રહ્યું ત્યારે વળી ને વહાણના ખલાસી સત્યવ્રતને કહ્યું કે વહાણ કેમ ઉભું રહ્યું ? ત્યારે તેણે જવાબ દીધો કે હવે તમારા આ સેવકનો વારો આવ્યો છે માટે તમો જો રજા આપો તો કહું.

શેઠ—મહાપ્રભુ ! તેમાં રજા આપવાનું કંઇ કારણ નથી તમારે જે કહેવું હોય તે ખુશીથી કહો. કોઇપણ જાતનો મહેદ મનમાં ન રાખો.

સત્યવ્રત—હે શ્રીમાન શેઠ ! માઠું લાગે તો માફ કરજો. તમે તો આખો દિવસ જુઠમાં મસ્ત રહેતા એટલે તમે તો જુઠાના પ્રિતીવાન છો. અને સત્ય કહેનારને દંડ યા દોર દમામથી ચુપ કરી દેનાર છો જ્યાં પણ સત્યકથા કહ્યા સિવાય ચાલતું નથી. શેઠ સાહેબ ! જે સત્ય, ધર્મ કે સતસંગની વાતઉપર તમો મોઢું બગાડી મગજને ખાટો કરી નાખતા હતા તેજ ખરી ચીજ આ દુનિયામાં તમારો જય કરાવનાર, અને પરમાત્માના દરબારમાં તમારા માટે અપીલ કરનાર ખરો સાથી છે. જે લોકો તમને સાચી શિખામણની વાત કહેતા તેને તમે મશકરીમાં ઉડાવતા હતા ત્યારે તેજ બિચારા ભોળા હૃદયના સાચા માણસો તમારા તરફથી થયેલા અપમાન છતાં પણ પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરતા હતા કે હે દયાનિધી ! દયા કર, ને શેઠનો ગર્વ ઉતાર, તેમના ચર્મચક્ષુ ખોલી જ્ઞાનનો સાક્ષાત્કાર કરાવ કે જેથી આ દુનિયાના અંધારા માર્ગમાં તેઓ સત્યની જ્યોતની મદથી રસ્તો શોધી પાર પડે. શેઠ—શેઠાણી અને રસોયા ! તમારી કુટીલ કર્મકથા ભયંકર પાપોથી ભરેલી છે જે યાદ આવતાં મને ત્રાસ થાય છે ! અને એમ થાય છે કે કયા એવા માઠા કર્મની કઠીણ રેખાએ તમારા જેવા મહા પાપયુક્ત માનવીઓથી ભેટા કરાવ્યો ! હે સત્યપ્રકાશ હજુ વધુ બોલવાનું હોય તો પણ ન ચાલજે ! તમને શું કોઇ સાચું કહેનાર કોઇ નહોતું ?

શેઠ—જે સાચું કહેનાર હતા તે તો મારી સાથેમહેફીલ ને મીજલસમાં મજાહ કરવા હાજર હતા. હે નાવીક ! કોઇક એવી સાચી કથા કહે કે જેથી અમે પાર ઉતરીએ. અમે ત્રણ ને ચોથો તું અમારો સાથી છો. અને હું તે પાંચમા પરમેશ્વરના સોગન ખાઇ કહું છું કે કીનારે ઉતરવા પછી તને ઇનામ આપીશ. હું તેજ નગરશેઠ છુ કે જેની મહેરબાનીથી હજારો નિહાલ થાય છે અને જેનાપર ક્રોધ કરૂ છું તે ધુળ ફાકતા થાય છે. નાવીક કહે હું તમારી ધમકીથી ડરવાનો નથી હું તમારા પાપકર્મનો સાથી ન બનાવો. શું હું તમારી સાથે મીજલસમાં મોજ મારવા આવતો હતો ? એટલે શેઠને અપાર દુઃખ થયું અને પસ્તાવો કરવા તથા પ્રતિજ્ઞાઓ કરવા લાગ્યા.

તેનો કરેલો પશ્ચાતાપ ખરો છે કે ખોટો તે જાણવા માટે સત્યવ્રતે મોઢાનો ચહેરો બદલી અવાજનું પરિવર્તન કરી ભયંકર ત્રાડ પાડી બોલ્યો ઓ પાપાત્માઓ ! તમારી આ દુનિયાની પાપલીલા માટે સખ્ત શીક્ષા કરવી પડશે. અને તે શીક્ષા તરીકે તમોને ભુખ અને તરશના ત્રાસથી મોતનો ગ્રાસ થઇ પડવા મધ્ય દરિઆ આ વહાણમાં એમજ રાખવામાં આવશે.

આ હુકમ સાંભળતાં સર્વ ચુપ થઇ એક બીજાના મોઢાને તાકતા બેસી ગયા. થોડોક
1 એવીજ સ્થિતીમાં પસાર કરવા બાદ શેઠ એકાએક બોલી ઉઠયા કે "હે સત્યવ્રત !

તમારી આજ્ઞાનું અંસેઅંસ પાલન કરવા માટે તૈયાર છું પરંતુ અત્યારે મારા મનમાં એક જીજ્ઞાસા ઉત્પન્ન થઇ છે તેનું નિવારણ કરો.

ઓ મૃત્યુ લોકના માનવી! મોત તારાપર ઝઝુમી રહ્યું છે માટે તેટલા ટુંક વખતમાં તારા ઇષ્ટ દેવનું સ્મરણ કર કે જેથી તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માના દરબારમાં કંઇક ઓછી શીક્ષાને પાત્ર થઇશ. નાહક આમ ટાળ્યાં કરી તારા કીમતી વખતનો ભોગ ન આપ" સત્યવ્રતે શેઠને બરાબર ઠેકાણે લાવવા દમ માર્યો.

"તેથીજ ઓ સદગુરૂ હું મારી શંકાનું સમાધાન કરવા કહું છું." શેઠ કરગરતા કહ્યું.

"ત્યારે જલદી તારી શંકા જાહેર કર." સત્યવ્રતે જવાબ દીધો.

"સાંભળો ગુરૂવર્ય, આ નશ્વર દેહથી આ ક્ષણભંગુર સંસારમાં અનેક પાપો મેં તન અને મનથી કર્યાં છે તેથીજ આ દુન્યવી કીમ્તીપણ અર્ધ રસ્તે અમારા પાપના બોજાથી ઉભી રહેતા અમારૂં અકાળ મોત થાય છે. માટેજ હું પુછું છું કે તમોને તરતા આવડે છે કે નહિ. અગર જો ન આવડતું હોય તો તમે તમારી જીંદગી કેમ બચાવશો?"

"હા, મને તરતાં આવડે છે અને તમારૂ મોત થશે ત્યાં સુધી હું મારા યોગ બળથી ભુખ તરસના ભોગ થતા મારા શરીરને બચાવીશ અને પછી કીસ્તીને સત્યને આધારે પેલે કીનારે લઇ જઇશ અને ત્યાં આવેલા જંગલમાં કાગડા ગીધ વગેરેની ઉજાણી કરવા તમારા મૃત દેહને નાખી દઇશ." સત્યવ્રતે પુર્ણ મશ્કરી કરવાના ઇરાદાથી જવાબ દીધો.

"અહા! એટલા પણ અમારા અહોભાગ્ય કે અમારા મરવાથી કાગડા કુતરા અને ગીધોની ક્ષુધા તૃપ્ત થશે સાંભળો, "માનસી મરે કોઇ કામ ન આવે, પશુ મરે દસ કાજ સુધારે." શેઠ આનંદીત થઇ કહ્યું. "વારૂ જ્યારે તમારો જીવ બચવાનો છે તો કૃપા કરી એક મારૂં કામ કરો "બોલ તારૂં કયું કામ છે?"

"તે એજ કે જ્યારે અમે આ સંસારીક દરિયામાં પણ પાર ઉતરવા શક્તિવાન નથી. તો મરવા બાદ ત્યાં તે મોટો દરિયો કેમ તરી શકશું? એવો મને ખ્યાલ થાય છે માટે હું મારી મીલકતનો પા ભાગ મારા છોકરાઓના પોષણ અર્થે રાખી બાકીનો પોણો ભાગ તમને આપવા પરવાનો લખી આપું છું જે તમને યોગ્ય લાગે તેમ પુણ્યના કામમાં ખર્ચો. વિધવાશ્રમો, વિદ્યાલયો અનાથાશ્રમો અને સદાચાર આશ્રમો બનાવો.

જ્યારે ઉપર પ્રમાણે પસ્તાવો કરતા શેઠ ખરેખર મરવા તૈયાર એવી ખાત્રી કરી લીધા પછી સત્યવ્રત બોલ્યો કે દરિયા પાર મેં ઘણા માણસોને ઉતાર્યાં છે અને એજ ધંધો કરતા હું ઘરડો થયો છુ તે પાર ઉતરનારાઓમાં આજ સુધીમાં તમારા જેવો ધર્મવીર નગરશેઠ નહોતો કે આવી પતિવ્રતા શેઠાણી નહોતી કે આવો ભોજનનો ભંડાર રસોયો નહોતો. સત્યવ્રતે જ્યા પોતાનું બોલવું પુરૂં કર્યું કે તરત તે વહાણ ચાલવા લાગ્યું અને શેઠ-શેઠાણી તથા રસોયાને પાર ઉતાર્યાં. એટલે નગરશેઠ, શેઠાણી અને રસોયો હાથ જોડીને નાવિકની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા.

દોહરો.

તુ સચ્ચા તેરી કીસ્તી સચ્ચી, તેરે સચ્ચ સવારનહારા;
મેં જુઠા મેરે વતની જુઠે, કયોંકર પાર ઉતારા.

એટલું કહી બધા તેના ચરણમાં પડી રોવા લાગ્યા એટલે નાવિકે કહ્યું કે શેઠ સાહેબ પાર ઉતરવા પછી રોવાનું કારણ શું છે. શેઠ બોલ્યા એક તો મારી સાથે બીજા લોકમાં મોજ માણનારા મારા મીત્રોની હાલતપર અને બીજું વળી પાછા ફરતાં તમું અત્ર ક્યાંથી લાવશું એ વાતથી મને શોક થાય છે, એટલે તેણે જવાબ દીધો કે એક વખતનું આપ્યું બોલેલું હમેંશને માટે કામ લાગે છે ત્યારે સર્વ તેના ચરણ ચુમી કહેવા લાગ્યા કે તમારી કૃપાથી અમે પાર ઉતર્યા અને તમારીજ દયાથી પાછા પણ જઈ શકશું. પણ પરલોકમાં પાર ઉતારવા અમારા વારને કોણ જન્મ નશે ? એટલે નાવીક કહેવા લાગ્યા કે તમે ત્રણ સતગુરૂઓમાંથી કો પણ એક ગુરૂનો ઉપદેશ સાંભળ્યા છે ? શેઠ કહે ગુરૂ તો મીઠા ઘરપર વહેંચાય છે. નાવીક બોલ્યા ગુરૂ નહિ ગુરૂ કે જે અંધારાના અજવાળું કરી પાર ઉતારે છે. શેઠ બોલ્યા ગુરૂ એક હોય છે કે અનેક ? નાવિકે જવાબ આપ્યો માતા પિતા ગુરૂ, કુળગુરૂ પણ ગુરૂ, સાક્ષાત કરાવનાર પણ ગુરૂ. નગરશેઠે કહ્યું મેં ત્રણમાંથી એકની પણ સીક્ષા જોઈ નથી. નાવિક બોલ્યા હશે, તમારી સીક્ષા ન બતાવો. શેઠ કહે કે બેશક અમો એવા હશું. પણ તમે પોતાની નજરે એટલું બધું શા માટે માનો છો ? નાવિક બોલ્યા જેનો કોઈ પણ ગુરૂ નથી એવાને જોવાથી પાપ લાગે છે. ત્યાર નગરશેઠ કહ્યું તમો મને સામે પાર કરવાવાળા ઉભા છો. નાવિકે કહ્યું નારાયણ, નારાયણ તમે નગરશેઠ, હું નાવિક રાજા રહેવત, અથવા રહેવત નામ કવી રીતે થઈ શકે. નગરશેઠ કહે કે હે નાવિક! હું મારા કર્મ ધર્મથી પતિત થઈ ગયો છું. નાવિક કહે કે, શું તમારા માથાપર શિખા અને બદન જનોઈ નથી ? શેઠે કહ્યું કે અંગ્રેજી ફેશનમાં આ ધર્મ નિશાન નથી માનવામાં આવતું, જેથી કરીને હું પોતાને પતિત સમજીને, આપને પતિતપાવન માનું છું. નાવિક આ વખત તો તમોએ સાગરપાર સચ્ચાઈના માર્ગ દેખાડીને બીજા ઉપર ઉપકાર કર્યો છે, અથવા આગની પેઠે આ વખતે મને ભગી પણ મારા ઉપર રહેમ કરે તો એને પણ જરૂર મારે અને મારા દેશવાલાઓને ગુરૂ માનવા પડત, એટલા માટે હે નાવિક! તું દરેકરીતે મારો પરમ ગુરૂ છો. નાવિકે કહ્યું નહિ શેઠ નગરશેઠ કહે કે તમે શેઠાઈના માલીક છુઓ અને હું આપના ચરણરૂપી નૌકાના પ્રતાપથી જરૂર પાર ઉતરવા ચાહું છું નાવિક બોલ્યા મારી ચરણ નૌકા ન બનીને તમે અસાર સાગર પાર નહિ ઉતરી શકો ? નગરશેઠ જવાબ આપ્યો હે નાવિક! મારી શ્રદ્ધા અને દ્રઢ વિશ્વાસ નૌકા બનાવીને મને પાર ઉતારશે. ત્યારે નાવિકે કહ્યું નગરશેઠ! રાજ મારૂં અને હુકમ તમારો: હવે નકલી બાવાઓના ઉપદેશને ભુલાવીને દેશની સંભાળ લેજો. જીગર, તન, મન અને ધનથી ધર્મની જય મનાવો, બધા સ્વદેશી ભાઈઓને સત્ય માર્ગપર ચલાવો, જેથી કરી તમે સહેજે સંસાર સાગરથી જરૂર પાર ઉતરી જશો. સાંભળ શેઠ વિશ્વાસ રાખ કે સંસારમાં કોઈ કોઈનું નથી અને કોઈ કોઈનું થવાનું પણ નથી સર્વ લોગ જીવતા જીવત દેહના સગા છે. માટે તું જગતમાં રહીને પણ ચિત્તને પ્રભુ ધ્યાનમાં જોડી દે સાંભળ:—

કવિત.

ક દીયા નાતા જબ દાતાને યાદ કીયા, એકબાર બોલા ન ભરા અંહુકારકા;
ત સુત ભાઈ ઔર ઘાડી આસનાઈ, કુછ પાર ના બસાઈ થા સબકે હિતકારકા
સંગ આવે, સબ હિલમીલ બતલાવે, ચર્ચા ચલાવે સબ તેરે બ્યવહારકા;
લીયા ડોલા, પહેનાય દીયા ચોલા, ફીર મુખસે ન બોલા જગ રૂઠા સંસારકા.

ત્યારે તો બધાએ માથું નમાવીને સાચો એકરાર કર્યો અને કહયું કે, હે ભગવાન! હવે એમજ થશે. પગ ચુંમીને બધાએ નમસ્કાર કર્યા અને નાવમાં બેસીને પાર ઉતર્યા. શેઠે પોતાના આવાસમાં આવીને પોતાના સલાહકારોને ખુબ ધમકાવ્યા અને કહ્યું કે તમોએ તો અમારા દેશનું સત્યાનાશ કરી નાખ્યું. સલાહકારોએ હાથ જોડીને પ્રાર્થના કરી કે, અમો તમારી આજ્ઞાનું પાલન કરવું એ પરમ ધર્મ માનતા હતા, એટલા માટે આપને પ્રતિકુળ સલાહ કેમ આપી શકીએ? હવે જેવો આપનો હુકમ.

નગરશેઠ—દુનીયામાં અધર્મ અને પરમ અપરાધ ચાલી રહ્યો છે તેને બદલે તેની જગ્યાએ જોર જુલમથી હવે સત્ય ધર્મ કર્મ થવું જોઇએ. તેથી મુનીમે બહુજ શરમાઇને થોડા દીવસોમાં એવું વરણ ફેરવી નાખ્યું કે જેથી નગરશેઠનું દીલ ખુશખુશાલ થયું. ઠેકઠેકાણે કથા-કીર્તન, પાઠશાળાઓ, વેદ વિદ્યાલયો, ગઊશાળાઓ, યજ્ઞશાળાઓ, ધર્માઉ દવા-શાળાઓ, જાત જાતની લાયબ્રેરીઓ, વિધવા વિદ્યાલય ચાલુ કર્યાં, બાળ લગ્ન બંધ કર્યાં, પુનર્લગ્નની છૂટ આપી અને પુનર્લગ્ન ન ઇચ્છતી વિધવાઓને ભણવા, ભણાવવા માટે સદા ચાર આશ્રમમાં રાખી. અને પોતાના માણસોદ્વારા ઠેકઠેકાણે ઉપદેશ કરી સમજાવી તે દેશમાં થતાં કુકર્મ બંધ કરાવ્યા અને રાજાને મળી એવો ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે જે કોઈ આ દેશનિ-વાસીઓ ચોરી, જુગારી, રંડીબાજી વગેરે કુકર્મ કરશે તેઓને સખત સજા કરવામા આવશે આથી સર્વ લોકો ભયથી અને સમજાવટથી સુધરી ગયા. કોઈ જગાએ કુકર્મનું નામ ન રહયું. અને તે દેશ એક રામરાજ્ય જેવો આબાદ થઇ ગયો જ્યા જુઓ ત્યાં ધર્મ અને સતસંગની ચર્ચા થવા લાગી માગ્યા મેહ વરસવાથી ખુબ ધાન પાકવા લાગ્યુ વેપાર રોજગાર વધવાથી દેશનો ભુખમરો દૂર થયો અને સર્વે સુખી થયા.

ભાઇઓ! આપણું સિન્ધનું મુખ્ય શહેર કરાચી બંદર તે નગરશેઠના વખતનું તેના દેશ જેવું છે કે નહિ, છે તો કયા વખતનું? નગરશેઠની સત્યપ્રકાશમાં પાપયાત્રા કરવા પહેલેનું પાપરાજ્ય કે પછીના રામરાજ્ય જેવું છે? વિચારીને જવાબ દે, હું કેમ કહી શકું કે આ આપણું શહેર તે નગરશેઠના પાપરાજ્ય જેવુ છે. પણ તે વખતના લોકો કહેતા હતા કે અમુક વખતે અમુક દેશમાં આપણા જેવો પાપાચાર વધશે. વહાલા વાચક! તું કહી શકીશ કે એવો કયો મુલક છે કે જેને માટે તે દેશના લોકોએ સુચના કરી છે. તમે ખાત્રીથી કહી શકો છો કે સિન્ધ પ્રાન્ત અને કરાચી તેના જેવાં છે? ના, પણ કાંઇક મળતા આવી તે દેશની ઝાંખી કરાવે છે. કારણ કે હરિદ્વારથી મહાત્મા રામરટો અત્રે આવેલા છે. તેઓ હરિ-દ્વારમાં યાત્રા કરવા આવતા આપણા હિન્દુ ભાઇઓને માટે એક દવાખાનુ ખોલવા માગે છે, તે ધાર્મિક કામમાં કોઇ હાથ લંબાવતુ નથી તો આપણાં આ કરાચી બંદરને કેવું કહેવું? નગરશેઠના પાપરાજ્ય જેવું કે તેને લગભગ મળતુ? આપણા આ કરાચી બંદરમાં ધનવાનો જ્યાં જુઓ ત્યાં સટ્ટા માટે ટેલીફોનના તમાશા કરતા નજરે પડે છે કોઇ હોટલોની ચાહમાં ગરકાવ છે કોઇ નાટક-સિનેમામા, તો કોઇ મોટરોના ભુંગળાના ભુંભાટ સાથે ક્લિફ્ટનની (હવાબંદર) હવા ખાય છે. ભાઇઓ તમો પુર્વના પુણ્યથી આ ભવમાં સુખી છો માટે તમારો હાથ ધર્મના કામમાં લંબાવી ગરીબોની આશીશ મેળવો અને તમારો જન્મારો સફળ કરી પરલોક સુધારો ભાઇઓ એક વખત એવો હતો કે જ્યારે આપણાં શેઠ સાહુ-કારો તિર્થસ્થાનોમાં અન્નક્ષેત્રો તેમજ બીજા પુણ્યના કામો કરતા. હવે એ કામોને સુધારી

સુંદર અવસ્થામાં ગોઠવવાનો ધર્મ ધનવાનો તમારો છે. ધર્મસ્થાનોમાં બંધાવેલા તે સ્થાનકોની અત્યારની સ્થિતી જોતાં આપણને શરમાવું જોઇએ કારણ કે ભારતનું ગૌરવ આવાજ ધર્મસ્થાનોમાં ઝળકતુ હતું અને અત્યારના તે સ્થાનોની જીર્ણ હાલત તે ગૌરવને ઝાંખુ પાડે છે. માટે હે ધનવાનો અને ગરીબો ! તમો તમારા બાળબચ્ચાના પુણ્ય ખાતર ફક્ત રૂપિએ પૈ પણ આ ધર્માઉ ખાતામાં આપશો તો હરિદ્વારમાં યાત્રા કરવા આવતા આપણાં હિન્દુ ભાઇઓના આશીર્વાદ મેળવી તમારી જીંદગી સફળ કરી શકશો. આવો અમુલ્ય લાભ ફરી નહિં મળે. શું તમોને તમારા ધર્મસ્થાનો પ્રત્યે પ્રિતી છે ? ધનને ખાતર જીવન નથી પણ જીવનને ખાતર ધન છે માટે ધનવાનો તમારૂં ધન ધર્મના કામમાં છુટે હાથે ખર્ચો અને આલોકમાં નામ પામી પરલોકમાં મોક્ષ મેળવો. જો પૈસે ટકે તમે જો દાન પુણ્યમાં હાથ નહીં લંબાવો તો, પરલોકમાં તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માના દરબારમાં શું જવાબ દેશો ? તમારા દાનના પ્રતાપે તમારા આ કરાચી બંદરની અત્યારની કઢંગી હાલત સુધરી જશે અને અમીર ગરીબ વગેરે સુખી થશે.

ભાઇઓ મેં ઘણા દેશો જોયા છે પણ આ સિન્ધ દેશના જેવા રીતરીવાજો ક્યાંય જોયા નથી અહિંઆનુ વલણ બધુ વાંકુંજ છે. જેમ કે વાંકા વાળ, વાંકા ખોરાક, વાંકા જવાબ. વાંકા (ત્રાંસા) મકાન, ત્રણ ખુણાવાળી દુકાન વગેરે જે જુઓ તે વાંકુ. એ એક અપશુકન ગણાય છે તમને જો તે રૂચતું હોય તો ભલે મને કંઇ હરકત નથી. તમારા દેશના રીતરીવાજો ભલે વાંકા હોય પણ દાન કે જે પરલોકમાં જવાનું ભાતુ છે તે પણ વાંકુ ? દોખલા તરીકે ફલાણા મોટા શેઠનું નામ હોય તોજ ફલાણા શેઠ દાન દીએ નહિં તો નહિ. "જબ ફલાની કોઠીપે, ફલાનો શેઠ બડા હૈ, ઉધરસે લેકે પીછે ફિર આવ" શું તમે તે મોટા શેઠને બતાવવા ખાતરજ દાન કરો છો ? તમે પોતાના લાભ માટે પોતાની મરજીથી દાન નથી કરી શકતા ? એવા દેખાદેખીના દાનનું પુણ્ય (ફળ) કંઇ પુરૂં મળતું નથી પછી તમારી મરજી. મને આ ફેબ્રુઆરી મહિનાની એક સવારે આ સિન્ધ દેશનું ભયંકર અનિષ્ટ સંવત ૧૯૮૧ માં થશે એવો સ્વપ્નામાં ભાસ થયો છે માટે જો તે ખરૂં થઇ કાંઇ વધુ નુકશાન કરે તે પહેલાં દાન, દયા ધર્મ-કર્મ વિગેરે કરો કે જેથી ભવિષ્યમાં થનારા કુદરતી કોપને અટકાવવા સાધનભુત થાય નહીં તો ભલે તમારા દુરાચરણોના ટોપલો કરાચીથી લાહોર સુધી કે તેથી પણ આગળ લઇ જાવ.

મારા પ્રિય વાચક ! આપણી કથા મુકી તને બીજે રસ્તે દોરવા માટે તારી માફી યાચી ટુંકમાં શરૂ કરૂં છું તે નગરશેઠના ગામમાં એક સાધુ સેવા કરનાર એક હરિભક્ત પોતાની કલકલા નામની સ્ત્રી સાથે રહેતા હતા. કલકલા ઘણી દુષ્ટ અને લોભીવૃતિની હતી, જ્યારે તેનો પતિ હરિભક્ત ઉદાર સ્વભાવનો નામ પ્રમાણે હરિજન, સંતસાધુ વગેરેની સેવા કરવાવાળો હતો. અને કલકલા તો સાધુ મહાત્માઓના નામપર પણ સખત ચ્હીડાતી હતી.

એક દિવસે સવારે હરિભક્ત પોતાના ઘરના ઓટલાપર બેઠા દાતણ કરે છે ત્યાં, સાચા પરઉપકારી વિદ્વાન ચાર સાધુ બ્રાહ્મણો તેના ઘર આગળ આવી પહોંચ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે "સંત ! તું આજનો દિવસ અમારા ભોજનનો બંદોબસ્ત કર, પરમાત્મા તારૂં કલ્યાણ કરશે." એટલે હરિજન ઉઠી હાથ જોડી બ્રાહ્મણોના ચરણમાં પડ્યો એટલે તે બ્રાહ્મણોએ

તેને આશીર્વાદ આપ્યો. હરિભક્તે તેઓને ઘણા સન્માન સાથે પોતાના ઘરમાં તેડી જઈ બેસાર્યા. તે જોઈ કલકલા ડોળા ઘુરકાવા લાગી હરિભક્ત સાધુઓને બેસાડી ખુણામા જઈ કલકલાને કહેવા લાગ્યા "સાંભળ્યુ, આજ આપણા ઘરે વિદ્વાન વેદપુરાણ જાણનારા ખરા કર્મકાંડી ધર્મને જાણનારાબ્રાહ્મણો આવ્યા છે માટે તેનું સારી રીતે સન્માન થવું જોઈએ." તે સાંભળી કલકલા બોલી "એવા કેટલાએ ભામટા રખડતા હશે શુ બધાયને આમ ઘરમાં ઘલાતા હશે? બહાર કાઢો એ જોગટાઓને આપણા પોતાને જ્યાં સાંસા પડે છે ત્યાં એને શું આપશું? ચાલો જલદી એને રજા આપો."

કલકલાએ આપેલા કડક જવાબથી હરિભક્ત ચુપ થઈ ગયા કારણ કે તેનું પોતાની સ્ત્રી આગળ ઉપજતું નહોતુ "આવેલા અતીથીને પાછા કઢાય? એમ કરીએ તો આપણને મહાપાપ લાગે ચાલ ડાહી થઈ મહારાજોના માટે રસોઈની સામગ્રી તૈયાર કર" થોડીવારે હરિભક્ત હિંમત એકઠી કરી કહ્યું.

"લોટ દાળ અને શાકપાન વગર શુ બનાવુ? તમારૂં કપાળ? બહુ કમાઈનેજ ઢુકી પડ્યા છો ને. શુ બધુ તમારા આ લંગોટાઓને બનવવા ઘરમાં ડારી રાખ્યું છે?" કલ-કલાના થર્મોમિટરની ડીગ્રી ચહડી જવાથી હરિભક્તનો ધમકાવવા સાથે તાળો માર્યો.

"ત્યારે શુ હુ જે થોડુ કમાઉ છુ તેમા પુરૂં નથી થતુ કે કેમ? મારા બાપની મીલકત ક્યાં ગઈ? મે તને ઘરના બધો કારભાર સોંપ્યો એ ભારી ભુલ કરી છે ચાલ ડાહી થઈ અને મહારાજોની સેવા કરવા તૈયાર થા." હરિભક્તે તો પણ ન ગભરાતા કલ-કલાને સમજાવતા કહ્યું.

આ સવાલનો જવાબ કંઈ ન આપતાં કલકલા ચુપ રહી અને વિચારમાં પડી તેણીએ વિચાર્યુ કે હરિભક્ત સીધી રીતે નહિ સમજે માટે તેને બજારમા શાકપાન લેવા મોકલું ને પછી લાગ મળતાં આ સાધુઓને ભગાડી દઉં. આ યુક્તિ કરી તેણે જવાબ દીધો. "ઠીક, ત્યારે તમે બજારમાંથી સીધું લઈ આવો.

એટલે ખુશી થતા હરિભક્ત બજારમાં જવા નીકળ્યો તો રસ્તામાં એક મંદિરમાં આરતી થતી હતી ત્યાં દોડી ગયા અને હાથ જોડી પરમાત્માની સ્તુતી કરવા લાગ્યો કે હે પ્રભુ! અનાથોના નાથ! કોઈ દુકાનદારના મનમાં દયા ઉત્પન્ન કર કે મને માલ ઉધાર આપે અને મારી સ્ત્રીને સુબુદ્ધિ આપ કે તે રસોઈ બનાવી બ્રાહ્મણોને જમાડે તો હું આખી દુનિયા સર કરી સમજીશ. આ પ્રમાણે સ્તુતિ કરી હરિભક્ત બજારમાં ગયો અને દુકાનદારોને ઉધાર આપવા સમજાવ્યું પણ સૌ તેનુ ઘરમાં કેવું ચલણ છે તે જાણતા હોવાથી કોઈએ તેને ઉધાર ન આપ્યું એટલે હરિભક્ત નિરાશ થઈ પોતાને ઘેર આવ્યો.

પણ ઘરમાં તો કંઈ જુદોજ રંગ થઈ રહ્યો હતો, કલકલા ઘણી હોંશથી દુધપાક બનાવતી હતી તેની પુત્રી ચંડીકા પુરી માટે લોટ બાંધતી હતી. હરિભક્તને જોતાંજ કલકલા દોડતી આવી અને ખુશી થતા કહ્યું કે પાપપુત્ર આપણા જમાઈ આપણી દીકરી ચંડીકાને તેડવા આવ્યા છે. હરિભક્ત કંઈ ન બોલ્યો અને બ્રાહ્મણો પાસે જઈ તેની સેવા કરવા લાગ્યો.

વહાલા વાંચક તને અત્રે સવાલ ઉત્પન્ન થશે કે કલકલાએ બ્રાહ્મણોને નસાડી મુકવા ના ઈરાદાથી હરિભક્તને સીધું લેવાને બહાને બહાર મોકલ્યો હતો તો પછી તેણીએ બ્રાહ્મ-

ણોને ન નમાડ્યા. બન્યું એમ કે જેવા હરિભક્ત સીધું લેવા બહાર પડ્યા કે તેજ પળે તેમનો જમાઇ પાપપુત્ર બીજે રસ્તેથી ઘરમાં દાખલ થયો. તેની આગતા સ્વાગતામાં કલકલા બ્રાહ્મણોને નસાડવાનું ભુલી ગઇ એટલેજ તેઓ ઘરમાં રહેવા પામ્યા હતો.

કલકલા રસોઇ કરી પાણી ભરવા ચાલી, ચંડીકા પાડોશમાં ગઇ, તેનો જમાઇ પાપપુત્ર નાહવા ગયો એટલે હરિભક્તને માટે ઘરમાં મેદાન ખાલી પડેલું હતું આવો લાગ હાથમાં આવેલો જોઇને મનમાં બોલ્યા "હે પ્રભુ! આખર તેં મારી દાદ સાંભળી ખરી." બ્રાહ્મણોને હાથપગ ધોઇ જમવા બેસવા કહી પોતે રાંધણીઆમાં જઇ દુધપાકનો ટોપ અને ત્રાંસ લાવી મહારાજોને પીરસવા લાગ્યા. કલકલા પાણી ભરી આવી અને જુએ છે તો હરિભક્ત મહારાજોને પવન નાખતા આગ્રહથી વધુ જમવા વિનવી રહ્યો છે. કલકલાના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહી કારણ કે રસોઇના વાસણોના તળીયાં સફા થઇ ગયા હતા. મહારાજો જમી ઉઠ્યા એટલે તેમને પાનસોપારી સાથે યથાશક્તિ દક્ષિણા આપી વીદાય કર્યા.

હવે હરિભક્તથી નાહક લડાઇ કરી ઘરમાં આવેલા પોતાના જમાઇ સમક્ષ ફજેતા કરવાના હતા એટલે કલકલા મનમાં ને મનમાં બળતી રસોડામાં રસોઇ કરવા લાગી તે જોઇ હરિભક્ત અંદર જઇ કલકલાને કહેવા લાગ્યા "કેમ હવે બધો રસોઇનો સામાન ક્યાંથી આવ્યો? શું તારી નાકની ચુંક ગીરવે મુકીને લઇ આવી કે કેમ?"

"નાકની ચુંક તો આ રહી, પણ તમે આવું આચરણ કરી આપણા જમાઇ સમક્ષ મારૂં નાક કાપી નાખ્યું છે! જાવ મને ન બોલાવો" કલકલાએ કહ્યું.

"તારૂં નાક કપાણું નથી પણ રહ્યું છે કારણ કે ભૂખ્યા નિરાધાર આ માને સંતોષવા જેવું એકેય પુન્ય નથી કદાચ તું તારૂં નાક આપણા જમાઇ સમક્ષ કપાયેલું માનતી હોય તો ભલે. પણ હું તો તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો ઉપકાર માનું છું કે મારૂં નાક આપણા જમાઇ સમક્ષ મહારાજોના નિર્વિઘ્ને જમી જવાથી આબાદ રહ્યું છે." એટલું કહી હરિભક્ત ઓરડામાં જઇ પોતાના જમાઇ પાપપુત્રથી વાતો કરવા ચાલ્યો ગયો.

થોડાક દિવસ રહી પાપપુત્ર પોતાની પત્નિ ચંડીકાને લઇ પોતાને વતન ગયો ત્યાંસુધી હરિભક્ત પોતાના જમાઇની આડમાં કલકલાથી બચી જવા પામ્યો. હવે ઘરમાં પોતે બે પતિ પત્નિજ હોવાથી કલકલા પોતાના અપમાનનો બદલો વાળવા હરિભક્તને ત્રાસ દેવા લાગી હમેશ ઘરમાં કલેશભાઇ હાજરજ હોય, દરેક સવાલના ઉલટા જવાબ વગેરે દુઃખથી હરિભક્ત સુકાવા લાગ્યો. એક મંદિરમાં એક સાધુ મહાત્મા આવ્યા હતા તેની હરિભક્ત ખુબ સેવા કરતો હતો. એક દિવસ કલકલાની તથા હરિભક્તની ઘરમાં ખુબ જામી એટલે કલકલાથી બચવા હરિભક્ત મંદિરમાં જઇ તે મહાત્માના ચરણ ચાંપવા લાગ્યો. હરિભક્તના મોઢા ઉપર ઉદાસીનતા સ્પષ્ટ દેખાતી હતી તે જોઇ મહાત્માએ પુછ્યું "કેમ ભક્ત! આજે ઉદાસીમાં છો તને શું દુખ છે તે કંઇ હરકત ન હોય તો મને કહે. હું તને રસ્તો બતાવું."

"મહારાજ કહેવત છે કે 'જેની ભારજા ભુંડી તેને પીડા અંતર ઉંડી" તે મુજબ મારી પત્નિના વર્તનથી હું બહુજ દુખી છું તેણી મારા કબજામાં રહેતી નથી અને મારી મરજીથી હમેશ ઉંધું વર્તન કરે છે." હરિભગતે દુઃખથી કહ્યું.

જ્યારે તેણી હંમેશ ઉંધું વર્તન કરનારી છે તો તમારે તેથી ઉંધું કહેવું જેથી તેણી તેની આદત પ્રમાણે ઉલટું જ કરશે. તે મુજબ વર્તવાથી હરિભક્તના દિવસો આનંદમાં જવા લાગ્યા. એમ કરતાં શ્રાદ્ધના દીવસો આવી પહોંચ્યા, ત્યારે કહ્યું કે કલકલા! આજથી હું એક પણ પિત્ર શ્રાદ્ધ નહિ કરૂં કલકલા બોલી ઉઠી કે હે સ્વામી! હું બધાના શ્રાદ્ધ શ્રદ્ધાથી ગણી ગણીને કરીશ. ભગતજીએ કહ્યું ઠીક, અને મજાથી શ્રદ્ધા સહિત બધાં શ્રાદ્ધ કર્યાં. અમાસને દીવસે જ્યારે બધા કામથી ફારગ થયા ત્યારે કલકલાને કહ્યું કે તું અરચુરણ પરચુરણ કામ સંભાળ તો હું બહાર જઇ આવીને પિંડને દરીયામાં પધરાવવા જઇશ કલકલા કહે કે વાહ! ભગતજી બહાર ગયા તો કલકલાએ પિતૃ પિંડ ઉઠાવીને ગટરમાં ફેંકી દીધા અને સોળ દીવસનું કરેલું કર્મ ધર્મ કલકલાએ એક મીનીટમાં બરબાદ કરી પોતાનું મોં કાળુ કર્યું. ભગતજીએ જ્યારે પીંડોને ગટરમા પડેલા જોયા ત્યારે તેને અપાર દુઃખ થયું પણ સમયને અનુસરી સહન કરી ચુપ થઇ ગયા અને ચાર પાંચ દીવસ બાદ કરીથી વાત છેડી કે લોકો ગંગાજીની યાત્રા કરવા જાય છે પણ મારી જવા ઇચ્છા નથી. કલકલાએ કહ્યુ કે હું તો જરૂર જવાની. ભગતજીએ કહ્યું ચાલો. જ્યારે હરીદ્વાર હર પહેડીપર પહોંચ્યા અને પાપમોચની ગંગાનુ વાંકુંચુકું વહેન જોઇ તેઓ ઘણાજ ખુશી થયાં અને ભગતે કહ્યું કે આપણે બેઉ છેડાછેડી બાંધીને સાથે નાહીશું. એટલે કલકલા બોલી કે બુઢ્ઢા થયા તો પણ તમને છેડાછેડીનો શોખ છે? ભગજી કહે ચાલો સ્નાન કરો, એટલામા ગોરના નામને લજાવવાવાળા ગોર આવ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે પહેલે દાનનો સંકલ્પ કરાવો પછી બ્રહ્મકુંડમા સ્નાન કરો ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું નહિ. કલકલા બોલી ઉઠી કે તીર્થક્ષેત્રમા પેલાં દાન કરવુજ જોઇએ. ભગતજીએ દાન આપ્યું અને સ્નાન કરવા લાગી ગયા જ્યારે બ્રહ્મકુંડમા કેડ કેડ સુધી પાણીમાં ગયાં ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું આગળ ન જાઓ કલકલાએ કહ્યુ કે હું જરૂર મનસા દેવીની પ્રદક્ષણા કરીશ. ભગતજી બોલ્યા કે આપણે બેઉ સાથે પ્રદક્ષણા કરીશુ. કલકલાએ કહ્યું કે ના તમારૂં કંઇ કામ નથી હું તો એકલીજ જઇશ. એટલું કહીને તેણી ઉંડા પાણીમા જવા લાગી અને દૂર જતાં ગંગાજીના બહોળા પાણીમાં તણાણી ગંગાજીએ તેણીને ઉંધે રસ્તે દોરી નર્કમાં પહોંચાડી કારણ કે તેણી ઉંધે રસ્તે ચાલવાવાળી હતી. ભગતજીએ કપડા પહેરી ભીમગોડા રૂષિકેશ બાઉન્ડરી રોડપર દોડવા લાગ્યા તો **બાવા રામરોટોના પ્રજા અર્થે** બનાવેલા ગુંગાલંગર પાસેથી નીકળ્યા તો એક યાત્રાળુએ પુછ્યું કે ભગત ક્યાં ગભરાતો ગભરાતા દોડયા જાવ છો? ભક્તે કહ્યુ કે મારી પત્નિ કનકલા તણાઇ ગઇ છે. ત્યારે કનખલકટાગપુર તરફ મોટર લઇ જલદી પહોંચો. આમ ઉંધા રૂષિકેશ તરફ ભાગ્યા ક્યાં જાવ છો? એટલે હરિભક્તે કહ્યું કે તેણી ઉંધે દીવસે પેદા થયલી હતી જેથી બધા કામ ઉંધા કરતી હતી માટે જરૂર રૂષિકેશ તરફ ઉંધે રસ્તે તણાણી હશે આ સાંભળી પેલા યાત્રાળુએ કહ્યુ કે સારૂં થયું સમજી લ્યો કે આજે તમે નર્કથી છુટયા. સ્ત્રી પતિની વજીર કહેવાય છે નઠારો વજીર રાજાને નર્ક તરફ દોરે છે માટે તમે ઠીક એવા નઠારા વજીરના તણાઇ જવાથી નર્કથી બચ્યા છો અને તેણી નર્કમાં પહોંચી. ભાઇઓ તમે બધા પરમાત્માની પ્રાર્થના કરો કે કોઇ કૃપણ શેઠના ઘરમાં આવી સ્ત્રી ન આવ. જો કૃપણના ઘરમાં ઉદારવૃતિની સ્ત્રી હોય, અને ઉદારના ઘરમાં કૃપણ સ્ત્રી હોય તો એકબીજા એકબીજાને સંભાળી લીએ છે પણ જો બન્ને સરખા હોય તો પછી પુછવુંજ શું? તમે રામચંદ્રના ધ્યાનમાં રામરૂપ થઇ જાય. આ સાંભળી હરિભક્ત અન્નપાણી ત્યાગ કરી સમાધી લઇ બેઠા જ્યારે તેના વખત પુરો થયો એટલે વિષ્ણુના ગણો ફુલોની વૃષ્ટિ કરતા વિમાનમાં હરિભક્તને બેસાડી જયનાદ કર્યા.

એક બીકાનેરી શેઠને મળેલી ટુંકી જીંદગીનો દાન કરવામાં કરેલો ઉપયોગ.

એક મોટા બીકાનેરી શેઠની પાસે જે યાચક ધર્મની સહાયના માટે જતા હતા તેને વાતમાં ને વાત ઉડાવી નિરાશ કરી ખાલી હાથે પાછો વાળતા હતા. અને જે અનઅધિકારીઓ માટે અમીરોના દબાવમાં દબાવી તે દાન લેવા આવેલા અનઅધિકારીઓને ધનથી નિહાલ કરી દેતા હતા દૈવઇચ્છાથી એક દિવસ તે શેઠ બિમાર પડયા. એટલે તેના કંજુસ છોકરાઓએ શેઠના ગલામા પડેલો કિંમતી જડાઉ કંઠો ઉતારવા પોતાના પિતાને કહયું. એટલે તે મહાન કૃપણ શેઠે કહયું કે હું મરતી વખતે તે દાન કરીશ. આ સાંભળી છોકરાઓ વધુ ચમકી ગયા અને વળી ચાર દિવસ રહીને બધાએ ભેગા મળીને કહયુ કે પિતાજી તમને સખ્ત તાવ ભર્યો રહે છે શરીર કમજોર થઇ ગયુ છે અને તમારા ગલામાં પડેલો બોજો તમને હેરાન કરે છે. કંઠો ઉતારી અમને સુપ્રત કરો જ્યારે માંગશો ત્યારે તમને પાછો સોપવામાં આવશે. શેઠે આ વાતનો કાંઇ જવાબ ન આપ્યો પરંતુ તેઓએ બધા મળીને કંઠો ઉતાર્યો. થોડીવારે શેઠને જમીનપર લેવા પડ્યા. બધા છોકરાઓ ભેગા થઇ શેઠને પુછવા લાગ્યા કે પીતાજી કંઇ આજ્ઞા કરો. એટલે શેઠે ગળાપર હાથ મુકી કંઠો માંગ્યો પણ તે ન ગણકારતાં છોકરાઓએ જવાબ દીધો કે હવે ચોખા મીઠાઇ વગેરે ધન તમારે હાથે દાન કરવા માટે મગાવ્યા છે તો પણ શેઠે માથું હલાવી વળી પાછો પહેલેના જેવો ઇશારો કર્યો યાને ફરી પાછો કંઠો માંગ્યો. એટલે છોકરાઓએ કહયું કે તમારૂં મન ત્યાંથી હટાવી ભગવત ચરણોમાં જોડો. આ સાભળી શેઠ મનમાં મુઝાઇ રોવા લાગ્યા. અને પોતાની આખી જીંદગીની કૃપણતાનો આ જવાબ સાંભળી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે હે નાથ! થોડા દિવસ મારી જીવનદોરી વધુ લંબાવ. તો હુ આ બધાને એવો પાઠ શીખડાવું કે યાદ કરે. અને તમે દીધેલું બધું પાછું તમનેજ અર્પણ કરી જન્મ સફળ કરૂં. થોડીવારે શેઠની બીમારીએ પલટો ખાધો અને શરીરમા કાંઇક ફેરફાર થયો. થોડા દિવસમાં તો શેઠનું શરીર સુધરી જવાથી હરવા ફરવા લાગ્યા એટલે તેમણે ગંગાસ્નાન કરવા જવાનો ઇરાદો જાહેર કર્યો. એટલે છોકરાઓએ કહયું કે પિતાજી, એમાં પુછવું શું હતું તમે માલીક છો જેમ તમને ઠીક લાગે તેમ કરો. ત્યારે શેઠે કહયું કે સોળે સોળ આના હુંજ માલીક છું? છોકરાઓએ જવાબ દીધો કે તમારા બેઠાં બીજો કોણ માલીક થઇ શકે તેમ છે. આ સાંભળી શેઠ ખુશી થયા અને ગંગા સ્નાન કરવા જવાની તૈયારી કરવાનો નોકરોને હુકમ કર્યો. છોકરાઓએ કંઠો કાઢી બાપના ગળામાં પહેરાવતાં કહયુ કે આ તમારો કંઠો. શેઠે પુછ્યું કે શું આ તેજ કંઠો છે? છોકરાએ જવાબ દીધો કે હા શેઠે બધી તૈયારી થઇ જતાં જુના મુનિમને કહયું કે તમે મારી સાથે ચાલો અને ખાનગી માં એવો ઇશારો કર્યો કે બધા ચોપડા તમારા બિસ્તરામાં બાંધી લેજો. શેઠની આજ્ઞાનું પાલન કરવાને બહાને મુનિમને પોતાનું પણ સાધન કરવાનો ઠીક મોકો મળી ગયો. શેઠ ગંગાસ્નાન કરવા બે નોકરો તથા મુનિમને લઇ રવાના થયા.

ગંગાસ્નાન કરી શેઠ ખુબ પ્રસન્ન થયા સાધુ બ્રાહ્મણોને જમાડી પોતે જમી મુનિમને પુછ્યું કે આજે હું કેટલા ધનનો ધણી છું. આ સાંભળી મુનિમે હાથ જોડી કહ્યું કે હે અન્નદાતા આપ અગાધ સંપત્તિના માલીક છો. ત્યારે શેઠે જવાબ દીધો કે તે મીલકતમાંથી ચાર મકાન અને ચોવીસ હજાર રૂપીઆ ચારે જણા માટે જુદા રાખી. બાકીની બધી મીલકતનો ખરડો કરી મને આપો કારણ કે કાલે એકાદસીના દિવસે હું બધી મીલકતનું દાન કરીશ આ સાંભળતાં તે નિમકહરામ મુનિમ કાંઇક બહાનુ કાઢી તાર ઓફિસ તરફ દોડ્યો પણ કાંઇ કારણને લીધે તાર ઓફિસ બંધ હતી. જયારે તે પાછો આવ્યો ત્યારે શેઠે પુછ્યું કેમ ખરડો તૈયાર છે? એટલે તેણે જવાબ દીધો કે સાહેબ તૈયાર કરૂં છું. આ સાંભળતાંજ શેઠ ઘણા ખીજાણા અને મુનિમને ખુબ ધમકાવ્યો અને પુછ્યું કે કયાં ગયા હતા તો જવાબ મળ્યો કે કયાંય નહીં એમ કહેતાંજ મુનિમે હાથો હાથ ખરડો તઇયાર કરી શેઠના હાથમાં આપ્યો એટલે શેઠે રૂડકી તેહસીલના જીલ્લા સાહરનપુરમા જઇ બધી મીલકત દાન કરવાનું પાકું રજીસ્ટર કરાવ્યું અને સવારે ગંગા કીનારે જઇ ગંગા ગોરને બોલાવી બધી મીલકતનો સદાવ્રત, ધર્મશાળા, અનાથાશ્રમ, વિદ્યાલય, લાયબ્રેરી અને ધર્માઉ હોસપીટલ બાંધવાનો સંકલ્પ કરી પાણી મુકી ગોરને સવા રૂપીઓ દક્ષિણા આપી પોતાનું જીવન સફળ કર્યું. આ દેખાવ જોઇ મુનિમ તો ચુપજ થઇ ગયા અને શેઠથી છાની આ વાતની ખબર તેના છોકરાઓને આપવા એક મોટો કાગળ લખી ટપાલમાં રવાના કર્યો. પણ શેઠે ગંગાસ્નાન કરવા આવવા માટે છોકરાઓને તાર કર્યો. મુનિમનો કાગળ પહોંચે તે અગાઉ સર્વે રવાના થઇ ગયા. બધા છોકરાઓએ પિતાને પ્રણામ કરી તેની આશીશ લીધી ત્યારબાદ સર્વેએ સાથે મળી ગંગા સ્નાન કર્યું. પછી ઘેર આવી ભોજન કરી બધા ઉંઘી ગયા જયારે તેઓ ઉંઘમાંથી જાગ્યા કે શેઠે પેલા રજીસ્ટરપર સહી કરવાને બધાને હુકમ કર્યો એટલે બધાના હોશકોશ ઉડી ગયા અને આ શું કર્યું એમ કહી શેઠને ઠપકો આપતા બુમબરાડા પાડવા લાગ્યા. એ જોઇ શેઠજીએ કહ્યું કે ચુપ કરો મને તમારો બડબડાટ નથી જોનો ગુપરું. અમગારીયી રજીસ્ટરપર સહી કરી આપો નહીંતર બચેલી બીજી મીલકતનો પણ સંકલ્પ કરી પાણી મુકું છું કેમકે બધી મીલકતનો હું એકલોજ માલીક છું આ જે તમારા ચાર જણા માટે રાખેલા ચાર મકાન, છ હજાર રૂપીઆ રોકડા અને ચારે જણાની સ્ત્રીઓના દરદાગીના આપું છુ તે મારી ભલાઇ છે અગર એટલું પણ ન આપ્યું હોત તો તમે શું કરત? તમે એજ છો કે મારા અનામત રાખેલા કડા પર ડોળા ઘુરકાવતા હતા અને મને સતાવતા હતા અને કડાનુ કામ દહીં ચોખાથી પતાવવા માગતા હતા. આ સાંભળી બધા ચુપ થઇ ગયા. પછી થોડી વારે શેઠ બધાને ઉપદેશ કરતા કહેવા લાગ્યા કે બેટાઓ તમે અને તમારી ભવિષ્યની પ્રજા, આવા મુનિમોની ખોટી સલાહ માની પોતાના જીવનને બગાડતા નહિ. અનાથ અધિકારીઓને ઉઠીને માન આપવું અને અનઅધિકારીઓને કોઇના દબાવમાં ન દબાવું અને તેવા અનઅધિકારીઓને કોડું ન આપવું મળેલા વખતમાં જે થઇ શકે તે દાન કરવું. બેટા જો મે મારા તંદુરસ્ત થવા પછી પણ કરેલા નિશ્ચયથી ચુકી જાત તો તેનું મને કેવું ફળ ભોગવવું પડત? મારૂં વહાણ તો ડુબી ગયું હતું પણ તે પરમાત્માએ મારી પ્રાર્થના સાંભળી અને પુણ્ય કરાવ્યું માટે તમે પણ તમારા પાપ પુણ્યના નફા તોટાનો વિચાર જરૂર કરજો.

આ પ્રમાણે સંવાદ ચાલી રહ્યો હતો. ત્યાં ઉપરથી ફુલોની વૃષ્ટિ થવા લાગી અને વિમાન ઉતર્યું અને શેઠને કહ્યું કે ચાલો વિમાનમાં બેસી જાવ એટલે શેઠે જવાબ દીધો કે હું વિમાનમાં બેસવા લાયક નથી એટલે વિષ્ણુના ગણોએ જવાબ દીધો કે તમે છેવટની વખતે એવું કામ કરી દેખાડયું છે કે તમે વિમાનમાં તો શું પણ પરમાત્માની સમક્ષ આઠો પહોર રહેવાને ભાગ્યશાળી છો. આટલુ સાંભળતા શેઠ ખુબ પ્રસન્ન થઇ વિમાનમાં બેસી સ્વર્ગમાં સીધાવ્યો.

ભાઇઓ, આ કરાચી બંદરનાં જાદવ ગણેશ જોડીઆ બજાર, રણછોડ ભક્ત કેમારી અને શીવજી ગણેશ રણછોડ લાઇનના જુદા જુદા લતામા વસતા આ ધર્માત્માઓના પુણ્ય થીજ આ શહેર ટકી રહેલ છે નહિ તો આ શહેરની શું દશા થાય.

મારી આપ સાહેબો પ્રત્યે નમ્ર વિનંતી.

મારા વહાલા શેઠ શાહુકારો, જુઓ ! શેઠ શેઠાણી કેવી ગતીને પામ્યા અને તેઓના સંગથી કેવી રીતે કેટલાઓનું ભલુ થયું. સાધુની સેવા કરનારાઓએ કેટલી મોટાઇ મેળવી શેઠ સાહેબ ભગવાનના ચરણોને પામ્યા, એવીજ રીતે તમો પણ આ ઉપરથી સારી શીક્ષા મેળવી પરમ પદને પામો. સેવા કરી પરઉપકારીઓને તેના કામમાં મદદ કરો. દરેક જાતના ભીખારીઓને તમારા સેવાબળથી ભીખ માગતા રોકો, ધાર્મીક સંસ્થાઓના વાસ્તે ધાર્મીક પંચાયતો નીમી તેના ઉત્સાહને વધારો, માતૃ ભાષાઓના ફેલાવવા વાસ્તે પ્રહલાદ પાઠશાળાઓ ખોલો, હમેશા સનાતન ધર્મની ઇજત કરો, બાળ લગ્ન બંધ કરો, વિધવાઓની આશીષ લ્યો અને વિધવાઓના જીવનધનને વાસ્તે સદાચાર આશ્રમ ખોલી તેઓને સ્વતંત્ર બનાવો. ગૌ માતાઓનુ પેટ ભરો, બંદરને કાશી સારા તીર્થના જેવુ બનાવવાને ખરા દીલથી ચાહના કરો અને આવા પરમારથીની થોડી થોડી સેવા કરી આ મુલકમાથી વીદાય કરો. આ પ્રમાણે છ મહીના વધારે મંદી રહેશે તો હજારો ધનનું ગુમાન રાખનારાઓના લંપ આકાશ ઉપર ચમકતા નજર આવશે. વાસ્તે ભલાઇ કરો કે જેથી પછવાડે ભલુ થાય.

દાતા દ્વારે લક્ષ્મી ખાડી રહે હજુર, જૈસે ગાગ રાજકુ ભરભર દેત મજુર.
દેતે કું પ્રભુ દેત હય જહા તહાંસે આણ, ન દેતે ટેરટ ફીરે સાહેબ ધરે ન કાન.
જો બોલે સો અભ હે સનાતન ધર્મકી જય. મારા છેલા રામ રામ.

મને કોણ નથી જાણતું ? હરદ્વારી બાવા રામ રટો.

જેઓની નજર આ હિતકારક પત્ર ઉપર પડે તેઓએ જરૂર પોતાના બાલબચ્ચાંઓના નામ ઉપર જરૂર કાંઇ અગર તો ખરડા કરીને જેટલા રૂપીઆ ભેગા થાય તેટલા પંજાબ નેશનલ બેન્કમાં ઉપર બતાવેલ બાવા રામરટોના ઉપકારી ફંડમાં જમે કરાવી આ મારી અરજને પુરી કરો અને પુન્યના ભાગીદાર થાઓ. નહીતર પરલોકના કરજદાર રહેશો.

રેથી ઉપર આવવાવાળા સજ્જનો અને ગુરૂદ્વારવાળ

સનાતન ધર્મવિરો

...આપેલા અઢાર રોગોથી સિંધુ દેશનું આ કરાંચી અંદર ફસાયલું છે. અગર આના આપ ...નું કોઇ પરગણું આવવાવાળાએ હઇદ્રાબાદી દીવાનો અને સિંધુ-દેશના ભોળા ભ ...ની પેરી પહેરીને પણ દયા નહી ખાશો તો આ ભોળા દેશનું પાક વઇદિક મત માનવાવ ...ધર્મવિલક્ષીઓ લાગશે. ! એને બચાવવાને ખાતર સિન્ધુ દેશ પર મોહબતની પાર બાંધો ...વખતમાં સારામાં સારા કામમાં આવશે. આ રોગોને સારૂ કોઇ સારો ઇલાજ હોય ત ...ના નાસને વાસ્તે જલ્દી પ્રગટ કરો, અગર ખાલી મેદાન દેખીને ફકત ચંદા વાસ્તે આપ પધાર્યા હો ...ઇચ્છા. ઘણાં ખુબ સિલસિલેવાર આવી ચાલ્યા જાઓ. સનાતનીઓની જડ ઉખડી જાય અથવા બચે.

૧ સમજદાર માણસોની વિદેશી ફેશન, ૨ નિર્લજ્જ સીનેમા તથા નાટક જોવાનો શોખ, ૩ શેઠ શેઠાણીની નાટકી નાયકા જેવી મહોબત, ૪ વધારેમાં વધારે દારૂની તરસ, ૫ હદ ઉપરાંત માંસ મચ્છીની આદત, ૬ ભુખી ગાય માતાનો શ્રાપ, ૭ અનાથ વિધવાઓના અંતરમાંથી નીકળતી હાય, ૮ સાચા સાધુ મહાત્માઓ તથા કર્મકાંડી બ્રાહ્મણોને થતો ત્રાસ, ૯ શરમાશરમીથી થતું દાન અથવા હુકમી વેઠ, ૧૦ સારી હાલત હોવા છત ...જુસાઇથી રોના રહેવુ ૧૧ નાઇતફાકી અંધેરી, ૧૨ છત્રીસ જાતના ભીખ માંગવાવાળાઓના હુમલા, ૧૩ શહે દેશસુધારકોના મતલબી લેકચરરોની ધડામાર, ૧૪ ધનવાનોની દાન ધર્મમાં કંજુસતા, ૧૫ દીકરીના દોક તનારાઓ પોતાની પુત્રીના ધનના માલમલીદા ખાવા માટે તાબડતોડ તૈયાર, ૧૬ નેપીયર રોડ અને સા માન લત્તામાં આવેલા કુટણખાનામાં અધિક થતી ઇશ્કબાજી, ૧૭ ગોવાની લોટરીમા પૈસા બરબાદ કરવા પર ધન મેળવીને ધનવાન થવાની લાલચ, ૧૮ દરેક કામપર બેપરવાઇ યાને ધર્મની હાની. આવા આવા ર ...ગોથી સિંધ દેશ પિડાય છે. ભાઇઓ ! ન કરો આવો અધર્મ ! ધર્મને સાંચવો નહિ તો દરિયો માઝા મુકી ... દેશને જળમાં ગરક કરી દેશે. ઉપરના અઢાર રોગોનો નાશ ધર્મમાં ધન ખરચવાથી બુદ્ધિ પવિત્ર થતાં થાય ...

હે દયાવાનો ! તમારી ગરીબેના લોહીની નકસી મોટરોની સ્પીડ ! ઇલેકટ્રીક–કીટસન લાઇટના ...ારા ચહેરાની ચમક ! ! ટેલીફોનના અજબ તમાસા ! મકાનોની ચમક અને નાટક સિનેમાના થીએટર થતી પૈસાની બરબાદી ! ! દાદાઓનાં ખરચતાં ધક્કામુક્કીના ધમાધમે મને દરેક રીતે નાસીપાસ કર્યો છે આ સાધુ તમારા રંવરૂંવાની ફતેહ માની આશિર્વાદ દે છે કે પરમાત્મા તમોને સીધે રસ્તે લાવે, નહિં તો નાટક–સિનેમાના તમાસાનાં શોખીન હિંદુ ભાઇઓ તમારૂં હિંદુ જાતીનું વહાણ જલદી ડુબી જશે. માટે હતભાગી અભીમાનના પુતળાઓ ! કીરતારના કોપથી ડરો અને આ તમારી ટુકી જીંદગીમાં કોઇ એવું કરી બતાવો કે જેથી આવવાવાળા ભવિષ્યની રચનામાં તમને ઉચું સ્થાન મળે. અરે હિંદુ જાતી જો ! આ મંદીની બહારમાં પણ તારી શિરતોડ મહેનતની કમાઇ તારા પોતાનાજ હાથે કેવા કેવા અનર્થના વહી જઇ તને અધર્મી બનાવી રહી છે. કે જેથી તું ધર્મ કર્મથી ભ્રષ્ટ થઇ પોતાની ચાલ જલદી બતાવ અને જો કે ઘણે દુરથી આવેલા આ પરઉપકારી સાધુની તપશ્ચર્યામાં શુ ન્યુનતા રહી છે.

માટે હે ભાઇઓ હું તમારાજ હાથથી તમારાજ દાનથી ગંગા યાત્રીઓને હરિદ્વારમાં એક હોસ્પીટલ કાઢવા ઇચ્છા રાખું છું જેમાં તમો અવશ્ય તમારો હાથ લંબાવશો. જેમ ધન લેવામાં હાથ લંબાવો છો તેમ આ ધર્મના કામમાં ધન ખરચવામાં હાથ લંબાવો.

...ઓ અગર જો તમો કરાંચીનું ભલું ચાહતા હો તો આ સાધુ મહાત્માને હસ્પીતાલના કામમાં ...

લી૦ બાવા રામ રટોનો સત્તરમો શં...

આલમગીર હિન્દુ જાતિનો ફોટો.

આપણે દુનીયા માને છે અને હું ખાત્રીથી સાચું કહું છું કે એક સહેનશીલ હિન્દુ
પેદા થયા છે. જે હિન્દુ ધર્મના મતભેદોથીજ આજ હિન્દુ ધર્મનો આ નીચલો નકશો
જોવામાં આવ્યો છે. કે જેના ઉપર બધા ધર્મો આક્ષેપોના વર્ષાદ વરસાવી રહ્યા છે. હિ
વકોની તારીફ કરવી સાચી છે, પણ તેઓ હિન્દુ ધર્મને ઉંચી અવસ્થાએ પહોંચાડવાને વા
મહેનત કરતા નથી. અગર જો તેઓનું ખરૂં દિલ હોય તો દિનપર દિન હિન્દુ ધર્મની થતી
દર ન આવત. જેઓ દેખાદેખી કરી સમાજોની સભાના ખજાનચી, સેક્રેટરી વગેરે હોદ્દેદારો થઇ
એટલે ખાલી ધર્મની જય જય બોલાવવાજ મંડી જાય છે. હિન્દુ ધર્મના જૈન શીખ પોતે પોતાને જુદ
છે. વૈદિક મતવાળાઓ હિન્દુ શબ્દનો બીજો અર્થ દેખાડે છે. દેવ સમાજી પોતે પોતાને જુદા માને
બ્રહ્મ સમાજી પોતાના ખ્યાલોથી હિન્દુ નામથી ગભરાય છે. આટલા પંથો તો આ રીતે જુદા થયા
રહેલા હિન્દુ ધર્મમાંથી એક એવો ભાગ છે કે તવંગરીના ખ્યાલમાં જાણતાજ નથી કે અમો કયા
છીએ. ચોથો એક એવો વર્ગ છે કે ફક્ત ગરીબાઇના સબબથી પોતાના ધર્મની ફરજોને પાલન કરી
થી. મોટા હિસ્સામાંથી બાકી રહેલ જે છે તેમાં ત્રણ હિસ્સા માંગવાવાળા અને એક હિસ્સો પોતાન
હેન બધાનું પાલન કરવાવાળા છે. માત્ર આટલાજ કેવી રીતે બીજી કોમોનો મુકાબલો કરી શકે જે
ર્થી ઉપદેશના આ હાલ હોય અને મંદીરોની ડરામણી હાલતનો આ નકશો હોય, જે કોમના વિધવ
ની દુરદશા હોય, જે કોમની ખેરીઆતના આ નમુના હોય, જે દેશની ગૌમાતાનું આવું પાલન હોય
કોઇ દીવસ પોતાની ગરદન ઉંચી કરી શકે છે.

આ ઘડી હે પ્યારા હિન્દ ભાઇઓ જ્યાં સુધી તમો તમારા ધાર્મીક સ્થળોને પોતાના કબજામ
. અને દેશની નિરાધાર વિધવાઓના વાસ્તે તેઓને યોગ્ય માર્ગ નહિ જોતા અને જ્યાં સુધી ઠક જાતના
ગાઓને આવા સિંધમાંથી નહિ રોકો ત્યાં સુધી તમોને સ્વરાજ્ય અને શુદ્ધિનું નામ લેવું એ પણ અધ
રા સ્વપ્નાના ખોટા ખ્યાલો તમારા વાસ્તે સારા નથી. જે રીતથી તમો કોમને આબાદ
તે રીત હિન્દુ જાતીને હિતકારક નથી (પણ નુકશાનકારક છે) અગર ચાહો તો પોતાન
નથી કોમને સુધારો અને આપણા ગરીબ નિરાધાર જુવાન છોકરા છોકરીઓને પોતાના
વાની ચાહના દિલમાં ઉત્પન્ન કરો. આને બરબાદ કરી રસાતલમા પહોંચાડવાથી કદીપી તમો
થશે. તમો ભુલથી ૮૬ની સાલ સુધીમા થનારી ખરાબીઓથી અજાન છો અગર ઉંઘમાં છો તો -
સમજીને જાગો અને યાદ રાખો કે ઉપર લખેલ બીમારીઓથી કોઇ ખાસ પરમાર્થીક વૈદ્યની ગોળી
ત્યાં સુધી તમારૂં કદીપી ભલુ નહિ થશે. પોતાના બળથી તમો કોમો સુધારાના બહાને તમોજ
બેદમી કોહાડાથી શું કામ માપી રહ્યા છો.

જુઓ! હું સત્ય ધર્મના બુલંદ અવાજથી કહું છું કે તમો પોતાની આળસને તજો અને ઇશ્વરનું શરણ
કાંઇ ભલું કરવાને કમર બાંધો કે જેથી તમારૂં ભલુ થાય, પછી તમારી મરજી. હા જો તમો બુરા
કુસાર ઉલટા કામોનેજ તું પસંદ કરે છે તો મહેરબાની કરી સભા સમાજોમા ખાલી બુમો પાડવાને
ધનને નષ્ટ કરવાને મુકી દો. તમો પોતેજ તમારૂં ભલુ બુરૂં સમજી લ્યો.

કેમેં હમ નહિ અબ ખેર માંગો જાનકી; હિંદ તો અબ હો ચુકી મેમાન હે એક આનકી.

ધનવાનો! પરમાત્મા કરે અને તમારો ધન ભંડાર જો થોડોક વખત ગરીબોને ત્યાં ચાલ્યો
જાય તો ગરીબી શું ચીજ છે તેનો તમને ઠીક અનુભવ મળે. માટે જાગો

સાબરમતી જન્મપત્રિકા બનાવવા વાસ્તે અને ભવિષ્યનો હાલ પુછવાને વાસ્તે કાશીવિશ્વનાથના મંદીરની
હેઠળ મશહુર જોતીશી આવેલ છે તેની પાસે જાઓ,

રામ રટો, મારફત રામપ્રતાપ રામચંદ.

ના પુછો મ … .લા તો કયા હય,—

ઈશ્વર કી સૃષ્ટી ને ઉનકો ખ્યાલ લેના,— ન ઉઠક

ન ભગી જહાં કી ધર્મ અર્થ જરૂકે હુટે,—સુરત સઢા હય ડાકુ.

લી હ્ય દેશ વિધવા જિન્ત પર પડી લાચારી,—અસલી નજર સે દેખો જિ-

ચારોંને માર ડાલા યહ સમ્પત હય કમબખ્તી,—યહ રિવાજો કા તોડ ડાલો વિધવા

ઘર મેં હમ યહ રોના એક દર નહિ હય ખાલી,—ઉ ચા અવાજ દે દે કહતે હય

મીરી કી તરફ દેખો દેતી હય બદદુઆયેં,—કૈસે કુશલ રહેગી ભારત કે રહન વાન.

ન પર કરો હમેશા હિંસી જાનસે ઇનાયત,—કહલાતે હો જબકે હિન્દુ ભારે હી ધર્મ વાલે.

તોંકા પેટ ભર કર રક્ષક ગૌ કહેલાના,—આગે કુત્તોંકા પીછે ઘર દુધ કે પ્યાલે.

કી યહ ચાહના નિફાક કે હય તકાથં,—કહો કૈસે કુશલ રહેગી ખતર હટાને વાલે.

કી ન હિમ્મત હોકે ખામોશ બૈઠો,—યહ અમની કો ન ફેલાવો રોલા મચાને વાલે.

હોગા તુમકો બેશક હસુલે મકસદ,—ઉલટે મારગ કો છોડો મંજિલ જાને વાલે.

કે કેસો સોંદ બાદિયોંસે દિલ હટાકર,—ખાના ખિલાવો બેશક સાગર કો તરને વાલે.

કારજોંમેં જાને આનો નહી સુફલ હય, જિસકો ન પીકે ખોદે પૈસે કમાને વાલે.

ભાઈ લાલ શરબત કો દિલસે અબ હટા દો,—ઉછલી લહુકી નદીયાં આંખોસે દેખ લાલે.

મેં માન જાવો ઓર ખેર માંગો સબકી,—શેરે વતન કહાવો સબકો ડરાને વાલે.

નહી સવાલ ભારી થોડેમેં યહ ખતમ હય,—હસકર સફલ હંસાદો કહ કે હસાને વાલે.

મેં સમઝ બૈઠો ફિર ખુબ હો બહારે, મજહબી છોડો અદાવત ધર્મો ઇમાન વાલે.

કી લાલ પકડો બનો ફતહ નસીબ,—કરનીપે કમર બાંધો રોના સુનાને વાલે.

જિગર સ જાગો કિસ નીંદ મેં હો સોતે,—જાગતોંકો હમ જગાતે તન મન લુટાને વાલે.

લસા ખડા હોં હરગીજ ન સહેજ ભારી,—અસલી નીચોડ સમઝો ફિલાસ પીકે ચાહને વાલે.

હય વતન કે હમકા યહી ફરજ હય,—હરગિજ ન ધોકા ખાના એ પઢને સુનને વાલે.

સે દેખો જાહિર મુતલિક નહી છિપા હય,—જો કુછ લિખા હય સચ હય એનક લગાને વાલે

૧૬ કર મૈં લંબા જલ્દી બતા દે કમતર,—હરગિજ નહી હય કમતી મુક્તિકે ચાહને વાલે.

તા ભાઇ માનો નહી માનના તો છોડો,—એ હી દૃઢ સપુતો અભય અભય બુલાને વાલે.

કી ચાહ ગર હય મુક્તિ કે કામ કરના,—ભક્તિ બિના કહાં બેડાકે પઢને વાલે.

પ્યારા ભાઇઓ અને બહેનો ! મારા પ્રજાયર્થે બંધાવેલા ગંગાસાગરમાં મારો સેવાભાવ હવે બીજો કોઇ વારસો નથી માટે તેમા દાન કરવું એ તમારા દાનનું ધર્મ નીશાન છે. જેનો લાભ ચારે વર્ણ ચારે દિશાના ગંગાયાત્રાળુઓ અને સંત સાધુઓ વગેરે કોઇપણ પ્રકારની હરકત વગર લીએ છે. તેમાં એક ધર્માઉ હોસ્પીટલ તથા અન્નક્ષેત્રની ખાસ જરૂર છે તો આ પુણ્યના કામમાં જરૂર મદદ કરશો એવી મારી આપ પ્રત્યે વારંવાર પ્રાર્થના છે તો આપનાથી જે કંઇ ઓછીમાં નજીવી રકમ આપી શકાય તે પંજાબ નેશનલ બેંકમા જરૂર આપશોજી.

હેલો ! હુ ફાઇવ સેવન ! કોન ? લાલા રામપ્રતાપ રામચંદ, હું ! આ … મ વાકય—કરે ભલા, હોવે ભલા, અંત ભલે કા ભલા. ફેર … તન ધર્મવિરંભીઓ મારા અહિં આવવા બાદ તમે … નું મોટા માનથી સ્વાગત કરી ચુકયા છો, તો શું ન … ય નહિ લાગ્યો ? મદદ ન કરવી એ અન્યાય છે પછી

તાંકાન નંબર ૧૮.

ગઝલ.

હુઆ થા પાસ જિસ વક્ત સબકી સંભાલ કાગજ,—હિન્દુ સભા ન જાગે રોંદા જગાને વાલે.
સંભાલ કા તો ચાહિયે સબકો ફિક્ર હો ભારી,—કરેંગે સંભાલ અગલી, પીછલી જતાને વાલે
ન હરગિજ કીસી પે છોડો દેશી વતનકે ભાઈયોં,—તુમભી જરા સા જાગો બિગડી સુનાને વાલે.
પહલે અગર ધર્મ કી ફિર દાનકો સમઝના,—ફિર દુસરોં સે કહના ઇન્સાફ ચાહને વાલે.
કરેંગે ક્રષ્ટ જહાં એહિક વિચરે સાધુ,—હોવા ન કોઇ ઐસે રમતે કહલાને વાલે.
સાધુ ન જિદ કો અપિ અકક ખુશીસે માને,—ઇનમેં હી અબ ભલા હય હો નામ પાને વાલે.
મૌકા કો જાન લેના હૈ કામ અકલ મન્દી,—નહીં તો યેહ યાદ રખના આવેંગે લેને વાલે
તુમને ન કબ્જા કરના ધર્માર્થ પર યદાયક,—ધર્માર્થ હય હકિકા અબ દાન કરને વાલે.
તુમને ભુલાયા અબ ક્યોં મંદિરમેં આના જાના,—સુબા સમઝ દાગર કો અપના જતાને વાલે.
ચાહિયે સંભાલ કરની વતની એ નૌનિહાલો,—તાકે શામલ હોં તુમસે હરદર સુનાને વાલે.
કહાં કરતે હય મયત્રેપનસે પ્રચાર હિન્દ જૈસા,—રામ, કૃષ્ણ નારાયણ લબસે જો લેને વાલે.
બાહર સે ઔર કુછ હય અન્દરસે ઔર કુછ હય—માનો ન વહભી કુછ હય ગીનતી દીખાને વાલે.
પરચાર કે બહાને મતલબ નીકાલે અપના,—સમઝો જરા ચાલાકી દિન મેં લુટાને વાલે.
સુધારકે બહાને કબ્જા કરે જો અપના—અપના ભલા મનાવે ઉલટે ખ્યાલવાલે.
જો હય સતગુરૂકે પ્યારે ઉનસે હય યહ ન્યારે—વહ ચાહ હમ હય તારે જીગરી જતાને વાલે.
તન મનસે હય હમારે હમ ખાક પાંદે ઉનકી—હિન્દ કે હય વોહ શાહજાદે ગુરૂ નામ લેને વાલે.
કહાં કી યહ હય દાનાઇ ઇન્સાફ હય કહાં કા—રખતે કહાં યહ આશા રસ્તા ચલાને વાલે.
સમઝો ન ઉનકો હમદો વે હય બડે બેદરદી—જિનમેં ભરી ખુદગરજી બિક્કાર પાને વાલે.
કાલે કાલે ભલે હય દિલ કે કાલે બુરે હય—કાલે દિલો કી કાલખ હો કૌન ધોને વાલે.
વૈદિક મતે ન નોંઇ ન દેવ સમાજિયોંને—ઇન્હોને છિપા દિખાયે સુરત બનાને વાલે.
કાલી કરે કમાઇ કાલી ફિરે દોહાઇ—કાલે કરમકી રેખા કાલી જબાન વાલે.
કાલે હય દાર નામે કાલી બુરી હય સુરત,—કાલી હય બકત બકતે કાલી લકીર વાલે.
નામ લેના ન ઇનકા સબક મહના,—મેરા વહી હય કહના એ નામ પાને વાલે.
સે હય ડરને બોલો મેં કદમ ધરતે,—જિનકે ખુર્જંગ હિન્દુ ભારી થે ઃ